

Сирием
илофхэм языхт
епхыгъэ
Джэпсальэу
Федерациемклэ
Советым США-м
и Конгресс и
Сенат факлоу
къышыгъэр

ФедерациемкӀэ Советым и Тхьаматэу В.И. Матвиенкэм Сирием июфхэм язытет епхыгъэу США-м и Конгресс и Сенат ипашэу Г.М. Рид фӀклорэ Джэпсальэ ыгъэхьыгъ.

Мары ащ кыщилорэр:

«Зэрэдунаеу пшээдэклижы ин зы-
сахырэ лъэханым зыкыпфэсэгъэ
Сирием кышыхурэ тхамыклэгъо
хъугъэ-шлагэхэр зэрэшольырэу зэ-
лызыубытын зылъэклишт тхамыклэ-
гошхо мыхуным пае пфэлэклиштыр
зэклэ пшлэнэу.

США-м ООН-м Шынэгончъагэмклэ и Совет иеплъткэлэ шигъэзыезэ, Сириуеу граждан зор кызыртытджагэм пэшуклеуоу клуачлэр зигъэфедэклэ, дунэе фитыныгъэхэмклэ шапхъэхэр лъэшэу ыукоштых ыкли Къокълплэ Благэм иэкстремист ыкли ирадикальнэ купхэм яшлѳигоныгъэхэм адиштэу зеклошт. Тэрэзэу земыгупшысэгъэхэ, гулэныгъэ зыхэлэ унашѳохэр амыштэхэу, ащ фэдэ зеклуаклэм клэух тхьамыклагъоу кызыдыдихьын ылъэкълыштхэм зэклэри тэрэзэу егупшысэн фэе. Мамыр цыф мин пчъагъэхэр, бзылфыгъэхэри клэлэцылкълхэри зэрахэтхэу, зэрэхэклуадэхэрэри ары пстэуми анахь тхьамыклэгъошхор.

Дипломатием иамалхэр зэкIэ икьюу джыри гьэфедагьэхэ хьугьэп мы Iо-фым изэшохынкIэ. Парламентариеу ыкIи дипломатэу сызэрэщытым елы-тыгьэу сыуджэ: джыри класэ хьугьэп тIуачIэ зэхэлхэу акылылгьэ зы-хэмьыл зекIуакIэм епхгьэз IофIхьаб-зэхэр шьыдгьэзыенхэу.

Хэьгэугилүмэ япараментхэм ялы-
кдохэм язэлүклэгүу псынклэ шьып-
кьэу зэхэтшэныш, лфхэм язытет
тытегушылэным, Сирием епхыгэ
лофыгюу кьэуцугьэр мамырэу ээшл-
хыгэным епхыгэ лфхтхьабзэхэр
зетхьанхэм пае США-м кьыдыригэ-
штэным лэшэу тышэгүгы.

Вашингтон, Москва е Америкэмклэ нахь Ӏэрыфэгъоу цыт чыпӀэ горэм мы мэфэ благӀэхэм зӀыкӀэгъу шашыным Урысыем ипарламентариехэр фӀэхъазырых».

**Федерациемкӓ Советым
ипресс-кӓулыкӓ**

ЛЫШЪХЪЭМ ИЛОФШЛЭГЪУ ЗЭЛҮКЛЭГЪУХЭР

Юныгѳом и 8-м республикэм щыклошт хэдзынхэм полицием икѳулыкѳулэхэр зерафэхъазырхэм АР-м и Лышъхъэ кыклэлупчлагъ, ащклэ анахъэу аналэ зытырагъэтын фэе лъэныкъохэр кыбгъэнфагъэх.

Министрэм кызэрилуагъэмкэ, хэ-
дзынхэм ялъэхъан гъэльашыгъэ шлыкэм
тетэу лоф ашлэшт, юныгъом и 7-м кы-
щегъэжыагъэу чэщи мафи кзулыкъур
ахышт, хэдыплэ участкэхэр къагъэ-
гъунэщтых. Ашккэ план гъэнэфагъэ щыл.
Ащ епхыгъэу хэдзынхэм ялъэхъан про-
куратурэм, следственнэ Комитетым, нэ-
мыкк структурэхэм элпхыныгъэ адырялэу
лоф адашлэшт.

— Общественнэ рэхыатныгээр ыкiл цыфхэм ащынэгъончѳагъэ къэухъумэгъэнхэр пшъэрыль шъхъахэм ащыц. Юныгъом и 8-м республикэм щыкloшт хэдзынхэр зериѳчыуашэу зэхэтцэнхэм, хъугъэ-шлагъэхэр къэмыхъунхэм тыналэ атедгъэтын фæе. Ащкlэ анахъ пшъэдэкъыжъышхо зыхъырэ хэбзэухъумэкlo къулыкъухэм къатефэрэр зэкlэ агъэцкlэнэу тыщэгугы, — къылуагъ Тхьаклушынэ Аслъан.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Бэклэ узщыгугъынэу щыт пшъэшъэжъыем фэгушлуагъ

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан хысапымкIэ пшъэшъэжыыхэм азыфагу щызэхашэгъэ злухыгъэ олимпиадуу Китай шыкIуагъэм Мыекъуап дэт лицееу N 8-м иклэлэ-еджаклоу хагъэунэфыкIрэ чIыплэр кышхьэдзыхыгъэ Елизавета Стрельцовам, ащ янэ-ятэхэу Николай ыкIи Ирина Стрельцовхэм тыгъуасэ алукагъэ. Iофтхьабзэм хэлэжыагъэх АР-м гъэсэныгъэмрэ шэныгъэмеркIэ иминистр-эу Хьуажь Аминэт, гъэсэныгъэм иучреждениеу «Лицееу N 8-м» идиректорэу Александр Жемелинскэр, Адыгэ къэралыгъо университетым епхыгъэу Iоф зышIэрэ республикэ естествонэ-хысап еджаклэм ипачэу Мамый Даутэ, нэмыкIхэри.

АР-м и Лыгшхэ зэлулэгъум пэ-
ублэ псалъэ кыщишызэ, Китай шыкло-
гъэ зэнэкьокъум гъэхэгъэшхо шызы-
шыгъэ пшъэшъэжьыем, ащ янэ-ятэ-
хэм, езыгъаджэхэрэм къафэгушылагъ.
Елизаветэ игъэхьагъэхэм къащымыклэу,
игъэсэнэи гъэхэгъэ тапэки лыгъэклотэнэу
фэлъэлулагъ.

Къэлэгъэн фае хысапынкIэ, физикэмкIэ ыкIи информатикэмкIэ зэхачэр Урысые олимпиадэхэм мы пшэ-шэжыер пчъагъэрэ зэрэхэлэжыагъэр, теклоныгъэ ыкIи хагъэунэфыкырэ чы-

плэхэр кызыэрэдиыхыгээхэр. Китай
чыклогээ зэнэкьокьум хэлэжьэнэу
Урысыем ыугоомгээ командэм (зэ-
клэмкли нэбгыри 3 хууштыгээх) ар
хэфагы.

— Мыш фэдэ шлэныгээ куухэр зылэклэлъ ныбжыкълэхэм тарэгүшхо, сыда плэмэ республикэм инеушчэрэ мафэ ахэр ары лызыгьэкълэштър, — кылыагъ Тхаваклушынэ Аслъан. — Сэнаушгыгъ зыхэлъ клэлээджакълэхэмклэ Адыгеир сыдигъуи баигъэ ыкли непи бай. Спортым, культурэм, гъсэсныгъэм, нэмыклъ лъэныкъохэмкли гъэхъэгъшхо зылшыгъэу тилэр бэдэ. Ахэм Елизавети зэу ачыщ хъугъэ. Мощ фэдиз клэлээджакълэ зыхэлэжъгъэ олимпиадэм хагъэунэфыкырэ чыплэр кыщы дэпхыныр псынклэп, республикэм икыгъэ типшъашъэ ар кыдэхъугъ. Адыгеим игуртл еджаплэхэр кбэзыхыгъэ тикълэлэхэр непэ Москва, Санкт-Петербург, Краснодар, нэмыклъ кълэлэхэм адэт апшъэрэ еджаплэхэм ащеджэх. Ахэм сэнэхъат гъэнэфагъэ зызэрагъэгъотклэ, кызыщыхугъэхэ республикэм къагъээжъынэу, лф шашлэнэу сыдигъуи ятэлэ, сыда плэмэ специалист дэгъухэм тэри ташэкълэ. Елизаветэ фэдэ клэлээджакълэхэу сэнаушгыгъэ зыхэлэхэм, ахэр зычлсхэ еджаплэхэм ама

лэу шыэмкIэ IэпыIэгъу тафэхъузэ
тшIышт, бэкIэ тызщыгугъыхэрэ ныб-
жыкIэхэм тшIуагъэ ядгъэкIыным ты-
наIэ тедгъэтышт.

Китай шыклогдэ олимпиадэр зэрэ-
зэхэшэгагьэм, шипьэгугьэм, гупшысэу
ригьэшлыгэхэм, культурэ программэр
зэрэрэклокыгэм Елизавета Стрель-
цовар нэужым кьатегушылагь. Сьд
фэдэрэ лъэныкьокли лэпылэгьу кьыфэ-
хьугьэхэ, зыналэ кьытетыгьэхэ АР-м
и Лышхьэхэ, икълэегьаджэхэм «тхьа-
шьюегьэлпсэу» кьарилуагь.

Хуахуэ Аминэт кызырлыгагэмклэ, предмет эффэшьяфхэмклэ мы илэсым Урысыем шызэхашэгэ олимпиадэхэм, зэнэкьокьухэм яаужырэ уцугьохэм тиклэлэеджаклохэр ахэлэжьяггэх, нэбгыритлүмэ хагэунэфыкырэ чыплэхэр кыдаыхыггэх. Ар республикэмклэ гэхэжгэшхоу шыт. Темуыр Кавказым хэхэрэ республикэхэр пштэмэ, ащ фэдэ гэхьяггэхэр зыми илэхэп.

АР-м и Лыышхъэ олимпиадэм чанэу зыккыщызыгыэльэгъогъэ Е.Стрельцовам зэлуклэгъум икIэхухым джыри зэ фэгушулагъ, планшетнэ компьютер шлухъафтынэу фишыгъ, зэгъусэхэу нэлэепл сурэт зытырарагъэхыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Беслан кыщыхъугъэгъэ тхьамыклагъор тщыгъупшэщтэп

Адыгеим икхэлэ шхьалэ иошбогу ратлупщыхъэгъэ шар фыжъ гъапщыгъэ шъэ пчъагъэхэр Беслан кыщыхъугъэгъэ тхьамыклагъор зэрэщымыгъупшэрэм итамыгъэу хъугъэх. Терроризмэм пэшлуклорэ бэнэныгъэм зэрэдырагъаштэрэм и Мафэ ехъулэу зэхашчгъэ лффтхьабзэм студентхэр, клэлэ-еджаклорэр, Тркуем кыкыгъэ тилъэкхъэгъу ныбжыклэхэу мы мафэхэм республикэм щылэхэр ыкли зэкклэ Мыекхъопэ дэхсэху зышлюигъохэр хэлэжыагъэх.

«Тишар фыжыхэр — ташхьагъ мамыр ошбогур итыным пае тклиучлэ зэдгъэулун зэрэфаем ыкли зэкклэми зэдыткыныр зэрэтщымыгъупшэщтым ишыхъатэу щытых. Мы лффтхьабзэм хэлэжыагъэ пэпчъ террорым пэшлуклорэ лозунг ишар тыритхыгъ. Мы мафэм хэдгъэунэфыкынуу тызыфаер лъэпкъ, дунэе терроризмэм тклиучлэ зэхэлъу тыпэуцужьыным ыуж тызэриты, а акылынычъэгъэ бзэджэшлагъэм зетымыгъэушъомбгъуныр ары», — лффтхьабзэм кытегушчылэзэ хигъэунэфыкыгъ Адыгэ Республикэм ныбжыклэхэм ялфхэмклэ и Комитет итхьаматэ игуадзэу Татьяна Самонинам.

лффтхьабзэу «Террорым пэшлуклорэ бэнэныгъэмклэ тызэкхъоуцон» зыфилоу Адыгеим

щыклорэр республикэм иеджэлэ пстэуми ащаублагъ шлэжым иуроухэмклэ. Клэлэеджаклорэр телевизионнэ фильмэхэм ыкли видеоматериалхэм, сурэтхэм япллыгъэх, ахэр зэкклэ Беслан кыщыхъугъэгъэ тхьамыклагъохэм япхыгъэх. Клэлэцлы-кыхэм агу кыагъэклыхыгъ терроризмэм уебэныным имызакхъоу, ащ инэшанэхэм гуаф тлэкху зэрафашлэу кызытэтирэлэжэнхэм мэхъанэшхо зэрилэр. Цыф лъэпкъ зэфэшхьафхэм шхьэкхлэфэрэ лъытэныгъэрэ зэфашымэ, терроризмэм исocialьнэ лъапсэ кляутын алъэ-кышт, бзэджашлэхэми ягухэлхэр кьадэхъунхэм епхыгъэ гугъаплэу зыдалыгъыр кылыхышт.

Адыгеим терроризмэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэ щагъэунэфыгъэп. Цыф лъэпкъ зэфэшхьафхыбэмэ яллыкхорэр зыщыпсэхуэрэ Адыгеим ибайныгъэ анахь иныр мамырныгъэр, зыпкыитыныгъэр ыкли рэхъатныгъэр ары. Республикэм ипашэхэм лффэу агъэцаклэрэмклэ анахь гухэлъ шхьалэу ялэр а зэзэгыныгъэр щылэныр ары. Хабзэм икхутэмэ пстэури зэгъусэу, федеральнэ клочлэ структурэхэри ащ кыххэлажыагъэхэу, мамырныгъэр зыгъэпытэщт лффтхьабзэхэр республикэм щызехъэгъэнхэм ренэу аналэ тырагъэты.

— Этнополитикэм ыльэны-кхьоклэ республикэм амалышухэр илэх, общественнэ организациехэмрэ конфессиехэмрэ яллыкхорэм зэдырлэрэ зэлу-клэгъухэу шлуагъэ кызытыхэрэми ялахь ащ хэлъ. Адыгеим щыпсэрэу цыф лъэпкъ зэфэшхьафхэм зэфыщытыклэ тэрэз зэфырылэным обществэм ыкляучлэхэри нахь зэрэзэкхуигъэуцощтхэм ренэу тыналэ тегъэты. Цыф лъэпкъ зэфэшхьафхэм мамырныгъэ-зегурылоныгъэ азыфагу илыным хабзэри обществэри фэлажыагъ, — кылыагъ Адыгеим и Лышхьэу Тхьаклушынэ Аслъан.

Илъэс кхэс Юныгъом и 3-м терроризмэм пэшлуклорэ бэнэныгъэмклэ зэдэгъэштэныгъэм и Мафэ Урысыем щыхагъэунэфыкы. Къалэу Беслан дэт еджаплэр боевикхэм зыщаштэгъэгъэ, тхьамыклэгъо хъугъэ-шлагъэхэр Темыр Осетием кызыщыхъугъэгъэхэ лъэхъаным епхыгъэу Урысыем а шлэж мафэр щыхагъэунэфыкы. Еджаплэу N 1-м терактым илъэхъан нэбгырэ 300-м ехуу щыхэкхлэдэгъагъ, ахэм ащыщэу клэлэцлыкхорэр зэрэхъуштыгъэр 150-м шлокы.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу ипресс-кхулыкху

Къэлэ паркым тренажерхэр кыдагъэуцуагъэх

Спортыр шлу зыльэгъухэрэм апае къэбар гушлуагъу. Къэлэ паркым дэт бассейным пэмычыжыау тренажерхэр кыагъэуцуагъэх. Шоигъоныгъэ зилэр зэкклэ ащ къэкхлэплэн, ыпклэ хэмыльэу апкышъол щагъэпытэн алъэкышт.

Зипсауныгъэ изытет зыфэдэщтым ыгъэгумэклыхэу, спортым зыфэзыгъэзагъэхэр мыщ къэкхуаллэх. Запсыхъэ, алэпкхьагъ, апкышъол лффт арагъашлэ. Зэрагъэунэфырэмклэ,

жыкы къабзэм ухэтэу физическэ культурэм е спортым уапыллы-мэ, псауныгъэмклэ ишлуагъэ кхьэкхлэ.

Къэлэдэхсхэр спортым пыщагъэхэ хъунхэм фэшл Мыекхъопэ къэлэ администрацием амалэу щылэр кыдыллытэзэ лффтхьабзэу гъэнэфагъэхэр зэшлуехых. Мы мафэхэм къэлэ паркым кыдагъэуцуагъэу тренажерипшыр ахэм зэу ащыш. Шлэхэу волейбол узщешлэн плъэкхышт площадкэ мы чыплэ

дэдэм щашлынэу рахъухъэ. Ащ пэлухъащт сомэ мин 380-ри къэлэ администрацием кытлупщыгъ. Нэмыкху гухэлъышлоу ялэр маклэп.

Зигугъу кхэтшыгъэ спорт лэмэ-псымэхэр, джэгуплэхэр къалэм илэхэ зэрэхъугъэм цыфхэр егъэгъушлэх. Апкыны-лынэ агъэпытэным фэшл клэлэеджаклорэри, сабийхэри, ныбжы зилэхэри мыщ къэкхлэх. Джыри ащ къэкхуаллэхэрэм япчъагъэ зэрэхъоштыр нафэ.

ПЛАТОНКХО Анет.

Паспортхэм ятын зэпагъэу

УФ-м имиграционнэ кхулыкху АР-мклэ иотдел макхэу кызырэгъэлугъэмклэ, ФГУП-у «Госзнак» зыфилоуэм 1997-рэ илъэсым агъэнэфэгъэгъэ паспорт бланкхэм якыдыгъэкхын кызытэтиргъэуцуагъ. Ащ кыххэкхыклэ, лэкхыбым уклоным ифитыныгъэ кызоытырэ паспортхэу жыкхлэ алъытэхэрэм ягъэхъазырын ищыкхлэгъэ тхыльхэм

яштэн шышхьалум и 29-м кыщыублагъэу ежхэми зэпагъэу.

Кызырэгъэлугъэмклэ, законным кызырэдиль-тэрэм тетэу, елбэтэу лэкхыбым клон фаеу зэрэщытыр кызыушыхъатырэ тхыль кызыхы-лэхэрэр ары бланкху кыафэнагъэхэмклэ паспортхэр зыфагъэпсыщтхэр.

Нэбгырэ 13 хэкхлодагъ

Хэбзэхъумэклэ кхулыкхуэхэм япашэхэр зыхэлэ-жыгъэхэ межведомственнэ зэхэсыгъоу бэмышлэу шылагъэм тхьамэтагъор щызэрихъагъ Мыекхъопэ районым ипрокурорэу Алексей Зарецкэм. лффтхьабзэр зыфэгъэхыгъагъэр Мыекхъопэ районым игогъухэм кхатехъухэрэ авариехэм цыфэу ахэкхуадэхэрэм япчъагъэ зэрэхъахорэр ыкли ар зыпкъ кыкхырэр арых.

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэм кызырэгъэлугъэмклэ, Мыекхъопэ районым ичыналэу кыхыубытэу километрэ 970-рэ зыкхы-хъэгъэ автомобиль гъогу рэкхлэ: ащ щыщэу километрэ 99-м федеральнэ мэхъанэ ил, километрэ 293-р республикэ ыкли километрэ 580-р къоджэ псэуплэхэм апхырыкхырэ гъогух.

2013-рэ илъэсым имэзиеу пыкыгъэм Мыекхъопэ районым игогъухэм хъугъэ-шлэгъэ 47-рэ кхатехъухыагъ, ахэм нэбгырэ 13 ахэкхлодагъ, нэбгырэ 61-мэ шъобжхэр атещагъэхэ хъугъэ.

Анахыбэу авариехэр зыщагъэунэфыгъэхэр Краснооктябрьскэ, Кировскэ ыкли Тульскэ къоджэ псэуплэхэр арых. Зэкхлэмкли нэбгырэ 13-у гъогу текхлодагъэхэм ащыщэу 9-р мы псэуплэхэм ащыхэкхлодагъэх.

Гъогухэм кхатехъухыгъэу хъугъэ-шлагъэхэр зыпкъ кыкхлэу кыхыагъэщыгъэхэм ащыщых машинэр псынкхлэу зэрэзэ-

рафэрэр, къоджэ псэуплэхэм яадминистрациехэм, полицием иучастковэхэм профилактикэу лффтхьабзэу зэрэхъэхэрэм уагъэрэзэнэу зэрэщымытыр.

Мыщ дакху хэбзэхъумэклэ кхулыкхуэхэм улпэкхлун лффтхьабзэу зэрэхъагъэхэми ягугъу кхашыгъ. 2012-рэ илъэсым егъэпшагъэмэ, мы илъэсым имэзи 8-у пыкыгъэм аварие зышлыгъэхэм водитель ешъуагъэу кхыхагъэщыгъэхэм япчъагъэ нахь макхлэ.

Зэхэсыгъом изэфэхысыжхэм адишэу унэшхо гъэнэфагъэхэри ашлыгъэх. Хэбзэхъумэклэ кхулыкхуэхэр, муниципалитетхэр, общественностыр зэгъусэхэу тапэкхлэ лффт зэдэшлэнэу пшъэрылэу зыфагъэуцу-жыгъ.

А. ЗАРЕЦКИЙ.

Мыекхъопэ районым ипрокуратурэу юстициемклэ иупчлэжыагъу шхьал.

Ахъщэ кыкхлэкхлэщт

Шхонч е кыагъэрэ пкыгъохэр зиунэ щызылыгъэхэм ежы-ежырэу кхатыжыныхэу Адыгеим хэгъэгъу клочлэ лффтхэмклэ и Министерствэу закхыфегъазэ.

— Тиреспубликэу щыпсэхуэу мыщ фэдэ пкыгъохэр зылэкхлэхэр полицием иотделхэм къыкхлэлэнхэ ыкли хэб-зэнчъэу алыгъхэр кхатыжыныхэу амал ял. Ащ пае тазыри атыралъхъащтэп, уголовнэ пшъэдэкхыжыи арагъэхъыштэп. лашэу атыжырэ пэпчъ ахъщэ гъэнэфагъэу кыкхлэкхлэщт — кхьеты АР-м и МВД ипресс-кхулыкху.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр гухэкхышхо щыхъоу фэтхъаусыхэ Урысые Федерацием щынэгъончъагъэмклэ и Федеральнэ кхулыкху и Гъэлорышлалэу Адыгэ Республикэм щылэм ипашэу Селезнев Олег Вик-тор ыкхьом ятэ зэрэщымылэжыым фэшл.

ШЪАЧЭ-2014

Шъачэ — ильэсникъоклэ

Олимпиадэм пае охътэ гъэ-
нэфагъэклэ лэф зэрагъэшлэшт
лофышлэхэр аштэнхэу Шъачэ
щырагъэжыагъ. Ахэр нэбгырэ
мини 8 фэдиз хуытты. Тести-
рование зыкӀурэ цыфхэр агъэ-
сэштх, лэфу ашлэштх тыра-
гъэпсыхъашты, ильэсникъорэ
лоф арагъэшлэшт.

Зэхэщаклохэм ежъ апшъэ
ралъхъажы зэрагъэхъазырышт-
хэм, ашхышты, ащыгъышты,

зыщыпсэуштыкхэм ыкӀи япсауны-
гъэ страховкэ зэрашлэштх
атефэрэ уасэхэр афатын-
хэу. ЛэжъапкӀэу кӀаратыштыр
ины.

КӀымэфэ Олимпиадэр окло-
фэкӀэ анахъэу ящыкӀэгъэштхэр
лофышлэ кӀызэрыкӀохэр ары —
водительхэр, хыльэзехъэхэр,
парковщикхэр — нэбгырэ мини
5-м ехъу; апшъэрэ гъэсэныгъэ
ялэу — зэдзэкӀаклохэр, зэхэщак-

клохэр, администраторхэр, ме-
неджерхэр, нэмыкӀхэр нэбгырэ
мини 2 фэдиз, дикторхэу, кор-
респондентхэу, цыф зэхэхъэ-
хэр зезыгъэкӀон зыльэкӀышт
менеджерхэр — нэбгырэ ми-
нэу кӀальытэ. ЗэхэщакӀо ко-
митетым кӀызэрипорэмкӀэ, лъэу
тхылъ зытхыштыкхэр ыкӀи лэфышлэ
аштэнхэмкӀэ зыгъэгумэкӀыхэрэ
упчӀэхэр комитетым фэзыгъэуцу
зышлоигъохэр ащ исайт ихъанхэ
фае. Шъачэ лэф щызышлэ зы-
шлоигъохэм кӀахыхэрэр ащ
ильэсникъорэ кӀэтышты, ло-
ныгъом и 13-м кӀыщегъэжыа-
гъэу мэлъыгъэу и 14-м нэс
ахэм лэф арагъэшлэшт.

Эстафетэм хэлэжъэшт ныор

Удмурд оредыло купэу «Бу-
рановские бабушки» зыцӀэр
охътэ кӀэкӀыкӀэ зэрэдунаеу щы-
зэлышлэагъ. Джы Олимпиадэм
имэшлэ зэлэпых хэлэжъэнэу ащ
зегъэхъазыры.

Непэрэ мафэм ехъулэу зэ-
нэкъокӀухэм ямашлэ кӀезыхъа-
кӀыштыкхэм ащыщэу нэбгырэ мини
6 зэхэщакӀо комитетым ыгъэ-
нэфэгъахэу щыт. Ащ хэлэжъэн-
хэу фольклор коллективым хэт-
хэми ятхылъхэр агъэхъыгъа-
гъэх. «КӀыхыхыгъэр зы нэбгы-
рэ, — ело купым ипресс-сек-
ретарэу Светлана Сырыги-
нам, — ар илъэс 74-рэ зы-
ныбжъ Галина Коневар ары.

Галинэ икӀэлэгъум спортым пы-
лыгъ, лыжэ спортымкӀэ апэрэ
разряд ил. Ежым кӀызэрило-

рэмкӀэ, лыжэхэр джыри щыгъу-
пшагъэхэп, игуапэу загъорэ ате-
уцоу махъу.

Галина Коневар эстафетэм
зэрэхэфагъэм оредыло купыр
щэгъушлыкӀы. Ахэр зэкӀэ цыф-
хэм шлу альэгъугъэх. Нью цӀэ-
рылохэм ащыщэу Г. Коневар
факелыр метрэ 200 — 300
нахыбэ ыхыштыт, а зыр ары
мычъэу, кӀозэ а гъогуанэр
зэпызычыштыр.

Удмурд Республикэм ипа-
щэхэм, спортсмен цӀэрылохэм,
лэжъэкӀошхохэм ыкӀи чемпи-
онхэм ахэтэу эстафетэм зэ-
рэхэлэжъэштхым Галинэ ыгу
инэу кӀелэты.

Къэлэ шъхъалэм ипроект 12

Зичэзыу инвестиционнэ фо-
румэу Шъачэ щыкӀоштым ти-
республикэ миллиард 40 фэ-
диз зыгъэпсын тефэшт проек-
хэр фигъэхъазырыгъэх. Ахэр
экономикэм ихэхъоныгъэхэм,
псэолъэшлыным, культурэм, мэ-
къу-мэщым, зекӀоным ыкӀи нэ-
мыкӀ лъэныкӀохэм афэгъэхы-
гъэх.

Проектхэм кӀалэу Мыекъуа-
пэ кӀыгъэхъазырыгъэу 12 ахэт,
ахэм сомэ миллиарди 4 фэ-
диз апэлухъашт. Къэлэ адми-
нистрацием инвестициехэмкӀэ
иотдел ипащэу Е. Прокопен-
кэм кӀызэрипорэмкӀэ, ахэм
анэмыкӀэу инвестиционнэ пло-
щадкэ 25-мэ апыл тхылъхэ-
ри, къэбархэри, къэгъэлъэгъон-
хэри форумым рахыллэштх.

Къэлэ проектхэм ахэтых унэ
лъэгэ дэдэ Мыекъуапэ зэрэ-
щашышты, коттеджхэр зыдэт
псэупищ зэрагъэпсышты, пе-

нопласт ыкӀи чырбыщ кӀыдзэгъэ-
кӀырэ заводхэр столицэм зэрэ-
щашыштыкхэм афэгъэхыгъэхэр.

Джащ фэдэу, мэку-мэщым
ыкӀи зекӀоным альэныкӀокӀи
проектхэр агъэхъазырыгъэх.
Пхъэшхъэ-мышхъэ чыгӀхэр
агъэтысынхэу ыкӀи къэлэ пар-
кым этнокультурнэ зыгъэпсэ-
фыплэ гупчэ щызэхаштэнэу фаех.
Паркым щегъэжыагъэу Шъхъа-
гуащэ ыкӀыбкӀэ цылэ къушхъэ-
тхыкхэм анэсэу лъэмыдж кӀэ-
шлагъэ агъэпсынэу кӀыдалытэ.

Проект пстэумэ буклетхэр,
сурэтхэр, проектым нэлуасэ
уфэзышлырэ гъэгъозэ тхылъ-
хэр апылтых. Ахэм Адыгэ
Республикэм икӀэлэ гупчэ зы-
дэщылэ чыплэр, кӀэзыуцухэрэ
къушхъэ дахэхэр, зыгъэпсэ-
фыплэ хыалэмэтэу илэхэр зы-
фэдэхэр кӀалуатэ.

Мыгъэрэ инвестиционнэ фо-
румэу кӀалэу Шъачэ щылэштхым
хагъэлэжъэшт проект пстэумэ
зекӀоным фэгъэхыгъэхэр нахъ
кӀахэщых.

Мыекъуапэ нахъ макӀэу щешъох

Урысые Федерацием ишъо-
лпыр ыкӀи ипсэуплэ зэфэ-
шхъафхэм ащыпсэурэ цыф-
хэм илъэсым кӀыкӀоцӀ шъо-
нэу агъэфедэрэр зыфэдиыр
информационнэу «Финмар-
кет» зыфилорэм зэригъэшлагъ.

Хэгъэгум ипсэуплэхэм аща-
щэгъэ шъон литрэ пчъагъэр
аналитикхэм кӀальытагъ. Ахэм
кӀызэрагъэлагъорэмкӀэ, те-
мыр шъолпырхэм ащыпсэ-
ухэрэм Кавказым щылэ рес-
публикэхэм арыс цыфхэм
ащэфырэ шъонхэм бэкӀэ ана-
хыбэу агъэфедэ. Къалэхэу
Абакан, Петрозаводск, Тверь
ащыпсэухэрэм нэбгырэ тель-
тэу аркӀ литрэ 20-м ехъу ащэ-
фы. Нахъ макӀэу шъоныр зы-
щашэфырэ къалэхэм ащыщ
Владикавказ (Темыр Осетияр)
— нэбгырэ пэлчэ грамм 700.

Къэралыгъом ишъолпырхэм
якӀэлэ шъхъалэхэр зызэрагъа-
пшэхэм, анахъ макӀэу зыще-
шъохэрэ апэрэ къэлитфымэ
Мыекъуапэ кӀахэфагъ. Мыщ
щыпсэурэ пчъагъэм елӀы-
тыгъэмэ, илъэсым кӀыкӀоцӀ

нэбгырэ пэлчэ ыщэфырэ шъо-
ныр литри 5,4-рэ зэрэхъу-
рэр.

УплӀэкӀунхэр зышлыгъэ
агентствэу «Финмаркетым»
ежъ-ежырэу хегъэунэфыкӀы
кӀатыгъэ пчъагъэхэр гъэнэфэ-
гъэ шыпкӀэу зэрэщымытхэр,
щытынхи зэримылӀэкӀыштыр.
Сыда плэмэ шъонхэм ауасэ
зэрэиным кӀыхэкӀэу, чыплэ
зэфэшхъафхэм, аркӀ «нэп-
цылхэр» гъэбылыгъэкӀэ аща-
щэх. Ахэм язытет зэрэнахъ
дэир ыкӀи псауныгъэмкӀэ язэр-
ар кӀызэрэкӀорэр ашлэми,
цыфыбэмэ шъоныр зэрэ-
пыутым пае ащэфы.

Нахыбэу зыщешъохэрэ
псэуплэу рейтингым кӀыгъэ-
лъэгъуагъэр Новороссийскэ
хэкум ит поселкэу Кольцо-
выр ары. Мыщ щыпсэухэрэм
ильэсым кӀыкӀоцӀ шъон литри
100-м ехъу зырыз ащэфы.
ЗэкӀэмэ анахъ макӀэу ар зы-
щашэфедэрэр Дагъыстан Рес-
публикэм и Цумадинскэ рай-
он ары — зы нэбгырэм зэ-
кӀэмкӀи грамми 8.

НэкӀубгъор зыгъэхъазырыгъэр ШЪАУКЪО Аслъангуащ.

Илъэс 60

3АОР зауhyгъэ мафэр дэгъоу къэсэшэжы — фэбагъэ, тыгъэм укыист хьа-зырэу шытыгъ. Ашыгъум илъэ-сикым сикхэгъагъ — гъунэгъу нэнэжыым «Тыпхэгъу» сыкыи-гъэшхэгъэу, сыпкхэгъэ-пхатэзэ, тэдэжъ сыкхэкхэгъэ, тыхатэ-хэм азыфагу сыкхызышынэ-сыным, шы фыжыым тесэу, быракъ плыжы ылыгъэу зы-горэ къэчъэ, макуо: «О, мардж, заор уцужыгъэ, заор аухыгъ!» Аухыгъэми, заом ымакъэ кы-тэлэу бэрэ тхыгъэ, зы илъэ-сэп тлоп. Теджэнэу зытэуэлэми, ащ икхэгъар мымакхэгъу кыт-фалыатэу хыгъэ — урокыр зы-фэгъэхыгъэм емыллытыгъэу — зым ят, адрэм ыш, ян, ышы-пху хэкхэгъагъ, къэкхэгъыгъэ-хэми зылэ пымытыр, лъэкхон-чэр нахыбэу ахэгъыгъ. Гъэма-фэм бэрэ мээым тыклон фаеу чыплэ титыгъ — кхымафалхэр сабыхэр ары зыгъэхьазырын фэагъэр, тэнэхэр колхоз шьо-фым имыкхэгъу итыгъэх; пхъэм нэмыкхэгъу мээ пхъэшхэгъэ-мы-шхэгъэр, чыгъэе мышкхэгъэр тыгугоиштыгъэх, тучаным ахэр еттыхэмэ — джар тиджэллэ чхэгъажыпкхэгъагъ, шэкхл тхэгъу рыпщэфынэу зэлудгъэкхэгъэу — ахэгъэ тхэгъу пхэгъэпхэгъэ-клэ зэлудгъэкхэгъэр — зышлэ-хэрэм къалон къужхэри мыш-кхури къэлшыпхыгъэр псынхлэ-хэгъ — хьахулауахуэу тэнэхэм хабзэм ратэу кхыэкхэгъыгъ, шэ-кхым хадыхыгъи, джанэ, гъон-чэдэж тфадыхыгъыгъ.

лъэшхэр» (1953). Поэмэр ытхы зэхуым ныбжыкхэгъагъ Исхьакъ, заом хэгъынэу ныбжы илагъэп; ымыллыгъэу заоми сыд хы-шыкхына, сыд хылхэгъона озы-гъэлони шы; гулытэм гумэкхл ин игъусэ зыхыкхэгъэ, умылхэгъэу нахы мышлэми, ащ узэ-рекупшысэн лъагъо хэгъуатэ. Ежъ заом хэмытыгъэми, зао-ри ынэгъу кхэгъыгъ, бомб омакхы зэхыхыгъ, самолетэу кхырау-тэхыгъэр къефэхы пэтэу ыльэ-гъу, нэмыцхэри къуаджэ къыдэхьагъэх, ахэм ябэныни, гъусэгъу афэхуни къуаджэм къыдэхьагъэ, заом шыфэхыгъэр агъэежыу бэрэ къуаджэм шы-зэхыхыгъ, шыуабэмэ якхыни инэрлэгъу. Арышъ, заор зы-фэдэр Исхьакъ ышлэу шыты-гъэп олоххл тэрэзэп, ышхытлоу заом хэгъыгъэр хэкхэгъагъ — заом итхьамакхэгъагъо къыфэлло-тэнэу ишыкхэгъэп. Поэмэр ымы-тхыгъэ, усэу зэхылыгъагъэхэм заом икхын зэрэбэлэхьагъэр къахэгъы:

Заор шымылжымы,
тигъунэгъумэ
Тхьамакхэгъар
непэ къафэхьагъ:
Шыуко шылжыгъэп алуи,
лыжы купмэ
Къэбар дэир
ахэм къаралыгъ (1945)

— зым игушлуагъу шхьаеа, адрэм икхын, «**къэбар гомы-лыкхэгъагъэжыгъи, кхыдыгъэр зыцхэгъу къэмыкхэгъыгъи, заор заошъ, ашлэшъ хыурэп, маплэхъ шхьахлэ, зи альэ-гъурэп**» (1945). Нэмыкхэгъу усэ-ми — ар Текхоньгъэм фэгъэ-хыгъ — гушлуагъоу мамыр мафэм кхызыдихыгъэм ды-кхыгъоу, кхыныри зэрэмыкхуа-сэрэр усэкхлэ ныбжыкхэгъэм игу-мэкхл-гупшысэ хэкхлрэн:

Пчэдыжъ тыгъэу
тэджы пэтрэр
Текхоньгъэм иорэд.
Аушхэгъэ сэлэ, сэлэ
шхьахлэ,
Шымылжымы сьд ябагъ?
Сэшлэ, сэшлэ —
чылхэм бгъэкхлэ
Фэхыгъабэр хэулубагъ (1946)

3АОМ исурэт шыпкхэгъу ыльэгъуэгъэр усаклэм, арышъ, макхлэп, нэмыцхэм тэ-тые гъэрхэр къуаджэм бла-фыхэ зэхуым изакхымы: гъэрхэм «гъуни-нэзи» ялэп, «зэолл гъэр-хэр чылэм блафых, блафых, блафых», зыфэдизри цыф ышлэ-рэн, «цыпэм пыкхлрэн», «зэуж итых. Тыгу пхырэкхыгъ, чыгур цэлэу мэгумэкхы», «нэмыц-

Икхыгъэ лхэшлэгъум ия 20-рэ илъэс-хэм Кхэрэцэ Темботрэ Хьаткхэгъо Ахь-мэдрэ зикхэгъаплэ шытыгъэхэ не-пэрэ адыгэ литературэр лъэпкхы-шхэгъэм яемэ ябгъапшэмэ, ныбжы-клэ дэд. Ащ емыллытыгъэу псынхлэу хэхьоньгъэ ышхыгъэ къодыеп. Ар тхылхэгъэ пстэуми агухэм альыгъэ-сын ыльэкхыгъэу, титхакхэгъэм ащышхэгъэм япроишхэгъэтихэр тыхэ-гъэгу урысыбзэкхлэ, лхэгъы хэгъэгу зэфэшъхьафхэм бзэ зэмылхэгъу-гъохэмкхлэ къащыдэхьагъ.
Зэлашлэрэ тхакхэгъу Мэщбэшлэ Ис-хьакъ тиадыгъэ литературэ яцэнэрэ лхэгъу кхыхэхьагъэ тхакхэгъэм ащышхэгъэ, иапэрэ тхыгъэхэми луп-кхэгъу къахэгъышхэгъэ ежъ ипоэтиче-скэ мэкхэ гъэнэфагъэ зэрилэр. Джы непэ ар зэрэцхэгъыломэ ащышхэгъэ илъэс пчъагъэ хыгъэу лфэ зэришлэрэ та-

рихъ жанрэр. Ащкхэгъэ кхыдэхьагъэри бэдэд: адыгэм тхьамакхэгъо гъогу-шхэгъу кхызэпчыгъэм итхьаплэ мы-тхыгъэ шлуцхэгъу шытыгъэхэр лупкхэгъу кхызэхыфыхэгъэ, шхэгъэу шытыгъэ хыгъэ-шлэгъабэмэ нэлхасэ тафэшлы, лъэпкхэ шлэгъып къегъэушхы.
Мэщбэшлэ Исхьакъ тхэнымкхэгъэ лхэгъэ-лхэгъэ зэрэхэлхып ныбжыкхэгъу кхыгъэнэфагъагъ. Ащ 1953-рэ илъэ-сым Хэгъэгу зэошхом фэгъэхьагъэ поэмэу «Цыф лхэшхэр» зыфилуу кхыхиутыгъагъэр адыгэ литературэ ныбжыкхэгъэмкхэгъэ мэхьанэ зилэгъэ хыгъэ-шлэгъэшхэгъыгъ. Ар тхылы шхьафэу кхыздэхьагъэр илъэс 60 зэрэхьагъэм фэгъэхьагъэ филоло-гие шлэгъэхэмкхэгъэ докторэу Щэшлэ Казбек кхыгъэхьазырыгъэу мыщ кхыкхлэпхыкхэгъу кхыхэгъыутыгъэр.

Хыурмэ Хыусен.

фрицхэр мэгулапэх», «кхытэон-хэгъу якхэгъатмэ альэлабэх» — макхлэп зэо тамыгъэу шхьхэм кхынагъэр, гум лъагъо фэзы-шыгъэр. Зэоуж илъэсхэри кхы-ныгъэх: «**Зэоуж илъэсэу мы илъэсыр цыфхэмкхэгъэ гъэ дэй, гъэ мыгъу, тшхыным тыщы-кхэгъэп джынэс, джы мэкху-хэри тшлэкхлэшхыгъу**». Заом кхыкхлэныжыгъэ гукхэгъыжы хылыхэгъэр усэкхлэ ныбжыкхэгъэм ыгу тельыгъэх, еджакхлэ макхлэми, пхъэхьаныр тамэм тельэу мээ-ным кхэкхыжымы, шхьхэгъэнтэ зэ-хэгъыжыгъагъэм ышхьхэгъэ тельэу чэгъ мычхыгъэ гупшысэм хэгъми. А гукхэгъыжыгъэр, ынэкхлэ нафэ фэхьагъэу икхэгъэ цыфхэм заом илъэхьан язэкхлэлагъэ-ялыгъэ, япсэлхэгъэр, къуаджэм шыхьагъэ-шызэкхлэлагъэхэр поэмэм лъапсэ фэхьагъэх. Кхасло сшлэи-гъу — къежыаплэ хыунхэгъу, утхэн лъэкхыгъэ, ащ гухэлхэри дэпхыгъыжыгъэу ушхытмэ, Мэщ-бэшлэ Исхьакъ поэмэр ытхы-нымкхэгъэ — ыныбжы лхэгъуа-мэкхлэ къэлпхытэнэу мэкхлэ-гъэми — лхэгъытыплэ, лъапсэ фэхьун фэдиз илагъ.

Дэрбэ лыжыым изакхымы — нартхыл лхэгъыжыгъэм ягупшысэ игупшысакхлэ, нартгущо ыбгъэ дэлъ, ыльэ зытеуцагъэм шы-ублагъэу адыгэгъэрэ адыгэ гу-пшысэрэ кхлэцхылы, адыгэ намы-сым фэлажыгъэу кхыхыгъ, гъакъ ригъалоу пчэгум итыныр ихэгъэ-шэнхэм зыдалыгъэп, цыфхэм агурэлэ, шхьхэгъафэ кхыфашлы, шхьхэгъафэ ушхыгъэ хьалэлкхэгъэ ежыыри апэгъоу, «Дэрбэ лы-жыым мырэгъушхэгъэ elo» залэ-кхлэ, уемынэгъежыгъынэу жыи, кхлэ ашхэгъэ, едэлх; фэмышлэн ныб-жыи ыпшхэгъэ рилхьагъэп, фэ-шлэнэу, ышлэнэу тефэрэм блэ-кхыгъэп, ыкхыб фигъэзагъэп. Пыыр чыжыгъэжыгъэп, «**зэоуж къэ-благъэрэм итхып омакхэгъэр хэгъурымыкхлэу чылэм кхы-нэсых, пчэлэпэ чыгъэр, унэ къэбэкхьхэр агъэтыгурыгоу**

зэлагъэсысых», пыеу къахло-рэм лэ кхыпшифэнэу, дышхэгъэ кхыуитыгъэу къахлэрэн, ащ игухэлъ нафэ — учылыгу птырихышхэгъэ, ыкхуагъэ ины — шхьхэс кхыпшишхэгъэп. Кхуа-члэкхлэ цакхуу шытыгъэмэ, мыщ нэс кхэсын ыльэкхышхэгъэп, гухэлъ жьалым имылагъэмэ, ежъ ицхыфэуи, тэ тицхыфэуи моцх фэдизыр лыгъэгъэст машлом пидзэшхыгъэп. Дэрбэм ар кхы-гурэлэ, къуаджэм итхьамагъэ-хэгъу, ыплэ ит кхлэхэми ар къа-гурымылоу шытэп — ашлэн фаеу апшхэгъэ илыыр ащыгъу-пшэрэн, « — **Пыыр къэмыс-зэ былымэу тилэр къушхьхэм дэтфынэу тэ типшхэгъэрыл**», — кхэзылорэр Пшымыдэ Иляс. Ащ гъусэгъу дэгъухэр имылхэгъу шытэп, илэгъухэгъу, луххэгъу, чан-хэгъу, сыд фэдэ кхыныр фэхьа-зырхэгъу, ау упчлэгъэжыгъэу ахэм ашхыгъэр Дэрбэм фэдэ лыжы-хэр, бэу зылыгъэу, бэу зы-пэкхлэкхыгъэр ары. «Тэри тило-фэн, — ело ащ чылэм ыпашхьхэгъэ итэу, — цыфхэр зэрэхьагъэу тэри тыхьун», ау лфхыр къоджэ бы-лымыр, къоджэ мылхукур ухьу-мэгъэн фае, пыым ар лэклахэгъэ хыушхэгъэу шытэп, «шхьхэгъыжы, сишхьаох, топхэр къэох», къэ-мысхэгъэ, былымхэр къушхьхэм фыгъэнхэгъэ фае; лыжы лух гущыи афишлэр, ежыыри мэгумэкхы шхьхьаеа, кхлэхэр гумэкхыым ымышхэнхэгъу, лъэбэкху пхэндэж арымэгъэдзынэу, къэмыгумэкхлэ-хэгъу, лфхуу рахыжыагъэр гугъэ дахэрэ гушхоньгъэу кхуагъэрэкхлэ еулэшых — «**Къахлэмэ пы-ир тырымкхыкхыгъэ, шхьауж кхыхьанти — гъогу ыгъоты-нэп**» — Лхэгъэш игупшысэми хыун кхылохэрэр, Тхьагъэлыдж ипытагъэ-гулхэгъыгъэ фэд къуа-джэм ыпашхьхэгъэ Дэрбэр къы-зыгъэуцагъэр. Ежъ Дэрбэми дэгъоу кхыгурэлэ лъэхьаныр зэрэхьаныр, гъунэкхэгъэ шына-гъом хэгъэгури къуаджэри зэ-рэлхуцагъэхэр, ауми ыгукхы

ышхьхэгъэ езэгъырэн пыым ышхэнхэгъэ гупшысэм, «нэмыц-фрицхэр» апшхэгъэ дэххэгъу кхэнын-хэм. Кхьагъэнэхэми? Бэ зы-шыгъыгъэрэр Дэрбэр, ау зэкхлэми афэмыдэу гугъаплэу илэр ичыгу, ихэгъэгу, гъашлэр зыдигъэшлэгъэ икхэгъэжыгъэр, шлоу ыгу илыыр зыфилэгъыгъэу, зыдилэгъыгъэу и Уашху (Тхьэр):

Лъэхьаны хылы
непэ тызхэгъы,
Арэгъушхэгъэ шытми,
тичыгу тызхэгъы!

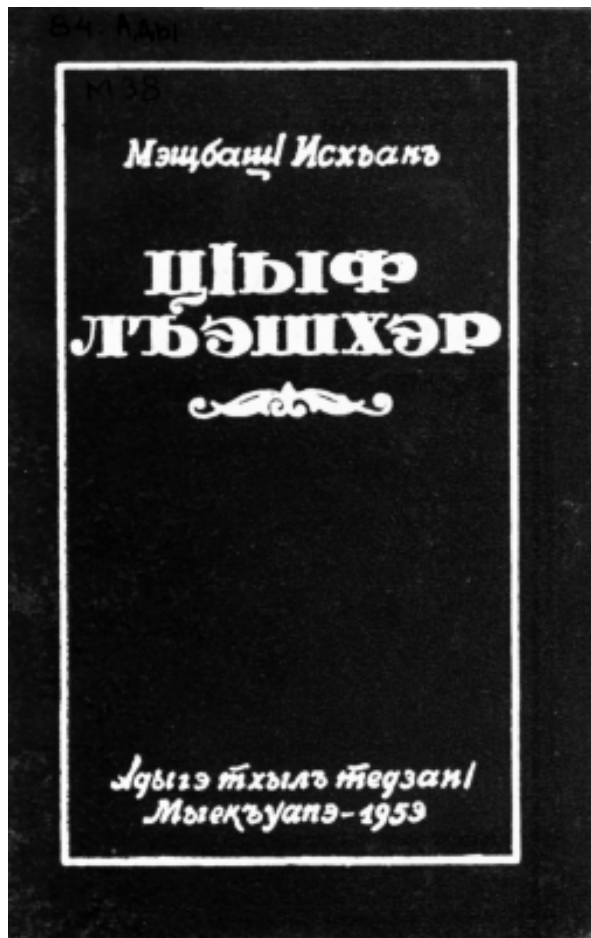
Тиуашху, титыгъ мо кхыт-шхьхэгъыгъэр! — узыгыгугъын ил. Дэрбэм, ахэр ежъ гъашлэм щипхлэгъу, щипхэгъыгъэх: чыгъум шлулхэгъоу фырилэм щэгъу, ицхыфхэм япытагъэ щэгъу, ахэр зыгъэшхыгъэу, зыгъэпсэурэ Уашху, Тыгъэр (Тхьэшху) игупшысэ-лъапсэх; ауми «типэхэ кхлэси тапэ итыр!». Зыфилорэр нафэ, ащ ишлуагы ыгъэкхлэдынэу фаеп, ащ шыгугъын ыломэ, ылэ макхлэп тицхыфхэм ралхьагъэр. Уса-кхлэр тхакхэгъу шылагъэм фэ-шыпкхэ, ауми шыуеплэ — ичы-гу, ицхыфхэм, Уашху (Тхьэм) ацхэгъэ кхызырэлэу нэуж «Пашхэм» игугъу кхызышхыгъэр. Усаклэм а шыкхлэми зы еплхыкхлэ горэ фырилэгъэу кхычлэкхыгъэ, сыдэу шытми, пчэгум ригъэуцагъэр Дэрбэ лыжыгъэр ары, ар пчэгъу, чэгъу, ащ дэхыгъэу хыушхэгъэр Иляс, Мэджыд, Хьазэрэт, къуа-джэм ицхыфхэр. «Жыым ылорэр шлэ, кхлэм ышхыгъэр шхы», — адыгэмэ зэралхэгъэм мэхьа-нэшхо ил, ар унагъоу кхызышхы-хыгъэу, зыщапхугъэм хабзэу имылыгъэмэ, усэкхлэ ныбжы-кхлэм ар тыдэ кхырихыныа. Лы-жыгъэм абзи шхьхьафэ, кхлэла-кхлэмэ яжабзи зэрэгъэпсыгъэр нэфэшхьаф, ау ари лъэпкхэ псэлхьаклэм, гупшысакхлэм кхы-зэрэхьагъэу, зэрэхьагъэу-ыгъэр нафэ.

Нурджанэ, нью шлагъэр, бзылхыгъэу лухыр ыплэ-

АДЫГЭ ЛИТЕРАТУРЭМРЭ

ЗЫНЫБЖЪ ТХЫЛЪЫР

кIэ шылэгъэ дунэе чыжъэм кы-
хэчыгъэм фэд. Гоцэлхуэу ти-
нартхэм упчIэжъэгъу ашы-
щтыгъэхэм ар яготыгъо-яакы-
лэгъоу тэлъэгъу. Сэтэнае Са-
усырыкIэу ыгу зэрэфэузырэр
шъугу кыжъэгъэкIыжъ, нарт-
мэ пашэ афэхун фай, нарт-
хэр кыуухъумэнхэ, ыгъэдэлонхэ
фай: Тхыгъэлэдж ащ фэдэу
ялагъэр, ари жъы хъугъэ, ащ
ычIыплэ Сэтэнае еуцэ шъхъае,
ар бзылфыгъ, сьд lo фаеми,
ыгъэшлагъэри макIэп; ыгу фэ-
узыми, ыкIо лыгъэрэ акъылы-
гъэрэклэ нарт хэгъэгум зэрэ-
фэлэжъэщт loфыр ыпшъэ релье-
хъ. Къэлплъыгъэр машом
пэбдзэным фэд ар, машом
шъхъас илэп, зэхэдз ышIырэп.
Нурджанэ нъом зы лъфыгъэ
закъу илэр — Мэджид. Къуа-
джэм ипашэмэ ащыщ, цыфхэр
егъэдалох, цыфхэм ежъыри
ядэлэу, унагъо кызырэхъухъа-
гъэу, зэрэщыгъэсагъэр плъэ-
гъумэ, пшIэщт, нахъыкIэхэри иуп-
чIэжъэгъух, нахъыжъхэм кы-
ралорэр Уашъом кыкIыгъэу,
Тхъэм кыпкырыкIыгъэу ештэ.
Былымхэр къушъхъэм афын-
хэм зыщыфэхъазырхэм дэжъ
Мэджидэ янэ зэригъэлъэгъунэу
ядэжъ кыдэхъажъыгъ. Егъэ-
шIэрэ адыгэ шъум фэд, Саусы-
рыкIо фэд: «Ицые къуапэ
ыбг дэупкIагъэу шэхъогъур
зыфрэм зы шыу къахэкIы,
икъамыш кIэкли ылэ шло-

гъэ, бэлахъым хэмыкIуадэ
шлоигъу, арэу щытми, ынапэ
ыушIоинэу фаеп, чыгоу зы-
щанлугъэр ыухъумэныр ипшъэ-
рылф, хъульфыгъэу кэхъугъэшъ,
лыгъэрэ шэлагъэрэ хэлъынхэ
фай, декIокIэу кьогъупэ гор-
рэм зыщыгъэбылтыныр емыкIу.
ШъузышIу ыкIуитIу арилорэм
фэд: ыкIыб, ышъхъэпхэтыку,
итIысыплэ шэ хэлъэу ыкIо кы-
кIожьынэу е а чыплэхэр иула-
гъэу аукIынэу фаеп, лыгъэшла-
плэш зэрытыр, лыгъэ хэлъэу
зеклонэу фай ныр — Нурджа-
нэ elo:

**Чылэм ынапэ, сикIал,
пфалъэгъушъ,
Мылькум идышъэр
цыхъэ кыпфашы,
Узыхалъытэу непэ
лы охъушъ,
Зэклэкло шылэп,
джа зыр зэгъашIэ.**

Ны ар зылорэр, зы лъфыгъэ
закъом ян, нэмыкI илэп Нур-
джанэ, къежъапIэри ухыплэри
а зы кIалэр ары. Арэуштэу
щытми, лъэпкIэ насыным, хэ-
гъэгъу насыным хичынышъ, на-
сып шъхъаф фишынэу ылорэп,
лъэпкIэ напэр илэу, лъэпкIэ на-
пэр кыуухъумэзэ шылэн фае,
ар фэмышIэщт нэмылэмэ, ил-
фыгъэкли кыгъэзэ илэп. Гу-
щылэ кьодыеп Нурджанэ ыкIо
рилорэр, гъашIэм дилэжыгъэу,
гъашIэм диугупшысыгъэу, чэч

хъоу гъолъыжъми зэгупшысэрэ,
нэф къэшъэу къэтэджыжъми
зэгупшысэрэ loф, ылъи, ытхъа-
были ащыщы хъугъэ loф, гу-
пшыс. Ар ежъ ыгукIэ, ышъхъэ-
кIэ ышъэчыгъэ, егъэшIэрэ кыабы-
лэу ыштэгъэ loф, ар зыдэмы-
хыжъын гъогу. Янэ кызырэлэ-
гъокIыгъэм Мэджидэ гушIогъо-
шхо хигъотагъ, нэфэшъхъаф пэ-
гъокIыкIэу кыпэгъокIынэу ежа-
гъэп, ар — хэтэ зышIэрэр? —
ныр ны. Мары янэ риложърэр:

**— Пым тытекIоу
кызыдгъэзэжърэм,
ЩыIэнэп ныбжъи
ащ нахъ гушIуагъо!
Пытагъэ пхэлъэу
сызэрэдэбгъэклрэм
Джыдэдэм, тян,
скIуачIэ хегъахъо.**

Ахэр утыгум итхэп, къаплъэу
зыми кыплъэгъухэрэп, язакъу,
зылотэн-зыгъэбыракъын щылэп,
ауми, лъэпкыым ыцIэклэ, лъэ-
хъэнэ хыльпэм иджэуап гъэпсы-
гъэу зэдэгущыIэх; ахэр ары
ячIыгуи, яуни, ягугъи зыухъу-
мэнэу Тхъэм ылуагъэр, апсэ
емыблэжъхэу, ячIыгу фэбэнэн-
хэу ахэр лъэпкыым ыплугъэх
— псэр щы, напэр щэфы. Зэ-
кIэми арэуштэу псэуныр ялы-
гъи, яакъыли кыхърэп, ежъ
ышъхъэклэ кырыкIогъэ loфым
фэшI — loф мызафэуи шэ-
рэт фаеми — ичIыгуи, ихэгъэ-
гуи лъышIэжъ апигохынэу хъа-
зырэу макIэп кын лъэхъаным
кыхэкIэрэр: Мамгъэт хъапс те-
ллыгъ, агъэпшынагъ, хъакъ илэу
шэрэт, имылэу шэрэт, лъэхъэнэ
кынау ичIыгу, ихэгъэгъу зэры-
фагъэр ыгъэфеди, икIуаджи,
ихэкуи, зэкIэми ыкIыб афигъэ-
загъ, хъау, ыкIыб афигъэзагъэп,
ау ынэлэу афэгъэзагъэу, ымы-
лэгъухэ фэдэу, жъалымыгъэу
фэлъэкIыштым кыхърэр цыф
зафэхэм атырекъутэ. Къуаджэм
тыгъугъэклэ кыгъэзэжыгъ.
УсэкIо ныбжыкIэм ар рилъэ-
гъукIыпагъ нахъ, нэмыкIэп:

**Мэз пырыпыцоу
нэшхъэеу щытым
ИгузэгупIэ
зы лъэс кыхэкIы,
Хэтэ бэгъуагъэу
ныкIолухыжъым
Хъырбыдзэу хэсмэ
афыреплъэкIы.
Iальмэкъы гъожьыр
ыкIыбы илэу
Зигъэнэгъуаджэу иллагъуи
шъхъафы,
Тыгъугъэ зыхърэм
фэдэу кычIэплъэу
Чылэ ураммэ
затыреушъафэ.**

Пчъабэмэ атеуагъ, щагубэмэ
адэхъагъ, ауми, зыми «адыга-
гъэ» кырихыгъэп, ипчъэ кы-

фылуихыгъэп. Нурджанэ ипчъэ
зытеом, —

**— Илъэсы пчъагъэм,—
еупчIы хъакIэм,**

**Удэмысыгъэу сьд уикъэ-
кIуакIэ?** — eloшъ, ешIэ икъэ-
кIуакIэ шъэфэу хэлъыр зэрэ-
мытэрэзыр, енэгъужърэп пыи
лъагъом ар кызырэрэрыкIуагъэм,
ылъэкIмэ, кIапсэр пшъэм кы-
шIохидзэным зэрэфэхъазы-
рыр — «**Чылэм сыблэклI-
ти, лъэгъунлъэгъоу сыкы-
дэхъагъ, шъуслъэгъу сшIои-
гъоу**», — Нурджанэ иупчIэ
иджэуапэу кьelo Мамгъэт; Нур-
джанэ бгъэделэн плъэкIыштымэ
ащыщэп, ыгу хымыгъэкIы шлои-
гъуи фэдэу, ау ипсэукIэ зэрэе-
мыкIур гуригъалоу реложьы:
«... **Арэуштэу oломэ, дэймэ
loфхэр уигъогу тыхъажъ, кы-
сыщтых пыйхэр**». Мамгъэ-
тыжъри делэп ныла, кыгуры-
луагъ. Гушылэ ихыгъэклэ, губж
псалъэкIэ кымылоу, усэкIо
ныбжыкIэм ар риумысынэу
кыгъотрэм шъуеплъ:

**Бгъэм дэлъ гу плыгъэм
еушъыежъэу
Iальмэкъыр Мамгъэты
дысэу къештэжъы,
Псалъи ымылоу
ыкIыб рилъхъажъэу**

**Лъэубэбэ шъэфкIэ щагум
дэкIыжъы.** «Лъэубэбэ шъэ-
фым» хэлъ гупшысэр дунаир
зылпэгъугъэу, дунаир зыгъэ-
хъэгъэ усэкIо плашъэми бэрэ
къаубытрэп, усэкIо ныбжыкIэр
ащ фзыщыагъэр мары плонэу
IэубытыгъошIоп.

АДЭ ДЖАРЫ зэрэхъу-
рэр — зым ышъхъэ нэ-
мыкI loф илэп, ичэщи имафэу
ащ текIуадэ, шъэф гъогухэр
имэзи ихашъуи ащыпхырышъы-
гъэх, фэлъэкIмэ, сыхъэджасэр
акIыб хилунэу хъазырэу ищазы-
мэ шъхъалу дэгъэнагъэу кыре-
хъакIы; адрэм цыфмэ ялофыр
адырилоф, цыфмэ янасыпыр
адыринасып, шъофым итхэмэ
адит, кын ялэми адырикын,
яхъярми, джащ фэд, зэрэфэ-
лъэкIэу зыхъярмэ ягъус, адегъэ-
мэфэкIы. Мамгъэтыжъым, ыгъэ-
шлагъэр мымакIэми, кыгурылуа-
гъэп — умыцIыфэу цыфмэ
уахэтын плъэкIыштэп, хъалыгу
бгъотыгъэмэ, зимылэм ептын
фае нахъ, чыхIэн чIэгъым зы-
щыбгъэбылпэу ошхыкIэ гъомы-
ли пфэхъуштэп, насыпи хэпхы-
штэп. Цыф шэн зэпыщытхэр
МэцбэшIэ ныбжыкIэм илэпэлэ-
сэныгъэ уригъэхъуапсэу, исэ-
наушъыгъэ уигъэгъушIоу кыты-
гъэх. Зэмызэгъыныгъэу цыфмэ
ахэлъыр, ащ иплъышъо зэфэ-
шъафхэр нэмыц зом шъхъэ-
ихыгъэ кышIыгъэх, пшIэ мы-
хъухэщтри, умышIэмэ мыхъу-
хэщтри «Мамгъэт — адырэ-
хэ» зэлэгъэуцугъэм дэгъоу
пкыырилъхъан усэкIо ныбжы-
кIэм ылъэкIыгъ. «ШIу зышIэрэм
шIу фышIылъ», alo адыгэмэ,
кын альэгъулагъэми, Дэрбэмрэ
игъусэхэмрэ яшIулоф кыкIыгъ,
яшъыпкъэ текIуагъ, Мамгъэты-
жъым илальмэкъ гъожъ ытамэ
къедзыхыгъэу, тыгугъэ loфкIэ
къуаджэм кыгъэзэжъы шъхъа-
ем, кыдэхъугъэ шылэп, пым
сыдэу шIу зыригъэлъэгъунэу
пылпыгъэми, ищэокIо бзаджэ
ылэмычIэ илэу, ыгу ымыгу-
жъэу, ышъхъэ ымышъхъэжъэу,
чIыгоу кызытехъуагъэм щы-
зыгъэтIылпыжъын имылэу, ты-
дэкIэ зигъэзагъэми, ефэхыплэ-

дэфаплэу, Iэубытыплэнчъэу кы-
нагъ. Игугъуи ипшыси цыфмэ
ашIыжыгъэп.

Кын ащэчыгъэми, къуаджэр,
зичIыгу кыэзыухъумэгъэ цыф-
хэр зыхэт дунаир уемыплъэ-
кIэу дахэ. Дунаим идэхэгъэ
хырахъишъэ арэу гъэшIэгъо-
нэу иплъэгъукIэу усэкIо ныб-
жыкIэм игулытэ кызыериубыт-
рэр, гум кышIыушъыгъэр арэу
нэр ыгъатхъэу, жышхо кы-
уигъащэу икIэлэмыплэ тхъа-
пэм тырилъхъан зэрилъэкIрэр
гъэшIэгъон екъу:

**Чъыгъэ тхъапэмэ чылэр
къахэщэу**

**Къушъхъэ шыгу фыжъмэ
альэпэлчIэгъ**

**лугъо зырызэмэ ом зыщы-
ращэу**

**Шъхъэгощэхъаблэ кIэт си-
нэплъэгъу** — сурэт псау,
уиамалмэ тхы, ителпIы, изэ-
хэлъыкли нафэх. Ащ фэд мыри:
«**Фэбамэр пихэу, кIэир фэ-
мыхъоу, тыгъэжъ гопэгъур
машлоу кыкIэлэпшы, нэпкыи
зэндитIум бгъукIэ захишъоу
псыхъом ымакъэ чэщым
егошъ; шъхъэзэкъо шъэфэу
мышъобгъум тесэу чэщ чые
IэшIум бгъашхэр хэпазэ**».
Ар плъэгъун плъэкIыштыр ары.
Плъэгъун умышIэклынэу, гукIэ,
шъокIэ зэхэпшIэн фэе дуна-
им ижыкIащи усэкIо ныбжы-
кIэм зэхехы, ащ уригъэдэлун
елъэкIы:

**лумылы щтыгъэм
пхъашъор ыфызэу
Чъыгы къутамэмэ
лыдэу загъэщы,
Шэсыщтым фэдэу
шъофым зыридзэу,
Шы емылычэу
жъыбгъэр мэщыщы.**

Поэмэр зэ-тIо кIишIыкIы-
жыгъ усаклэм. Апэ кыхыму-
гъэм щыщ пычыгъохэр усэ
шъхъаф фэдэу щылэх. Ахэм
ащыщ:

**Бгъэхэлъым фэдэу
нэфылъым жъуагъор
КъокIыплэ чапэм
ыбгъэ кыхехчы,
Тичылэ гъунэ
апэрэ лъагъор
НэрымилъэгъукIэ
сэ кысфыхехчы
Нэгупллы-плъыжъэу,
жъауи зымылэм
Дышъэ нэбзыйкIэ кыэлпэ,
зехъожъы.
Щхынэгъу-гушIоу,
шъорышIэу бгышъхъэм
Гъоплэ бетахъыр
ныкIоу кыкIышъы.**

Джарэу дунай дах усэкIо
ныбжыкIэр зыхэтэгъэр: ащ
игупшысэ кышIыушъыгъ, псэлъэ
дахэр щыгъотыгъ, шIур, зэфа-
гъэр зезыхъан зылъэкIышт са-
тырхэр щитхыгъэх. «Цыф лъэш-
хэр» адрэ поэмэу тилэхэм
афэдэгъэ озыгъэлони хэлъ, афэ-
дэгъахэп озыгъэлочтыри ащ
нахъ макIэп. Поэмэ цыкIум
тисабыиго лъэхъанэ икIэрыкIэу
сыхищэжъыгъ, тимэзэхэу, ти-
псыхъохэу тимылэжъхэр (Бжъэ-
дыгъу ызныкIо псым чIырагъэ-
хъагъэба) сыгу кыгъэкIыжъы-
гъэх. Усэ шлагъом зыгъатхъэу
хэлъыр бэ, ау макIэп угу щы-
кынхэр, блэкIыгъэ хыльэхэр
кыэзыгъэгъушъыжъхэрэри. Заор,
зэоуж илъэс кынхэр зытеты-
гъэхэм фэдэу сапашъхъэ кы-
уцожыгъэх.

ЩЭШIЭ Казбек.

Адыгэ бзылъфыгъэ шъыпкъагъ, тиклэсагъ

Мы дунаишхом кытехьогъэ цыфыбэм анахь насыпшор, сэ сызэрэгугъэрэмклэ, ышъхъэ закьоу шымытэу, цыфхэм шлу афишлэу шылагъэр ары. Ахэм ясатыр ин хэт зигугъу къэсшышт бзылъфыгъэр. Ар Андырхъуаемяпхъоу Даур Аминэт. Къуаджэу Хъакурынэхъаблэ шылэ мазэм и 25-м, 1927-рэ илъэсым кыышхъу.

АНДЫРХЪУАЕМЭ яунагъо мэкъумэщышлэ унэгъо зегурьлжэу къуаджэм дэсыгъэхэм зэу ащыщыгъ. Ятэу Борэжырэ янэу Къутасэрэ цыфхьалэл гушлубзыгъэх, лъэпкъшэн дахэхэр ахэлъыгъэх. Борэжъ иунагъо клэли 4-рэ пшэ-шъи 2-рэ шаплугъ: Хъасан Хъусен, Рэджэб, Хъид, Аминэт, Долэтхъан.

Андырхъуаемя унэгъо унэ-шъо пытэ ялагъ. Ясабийхэм эфагъэ, шъыпкъагъэ, гуклэгъу, шъэбагъэ ахэлъэу, яныбджэгъухэм афэхьалэлхэу, алорэм емыпцлэжхэу шаплуштыгъэх. Лы пытэ хъунхэу икклэхэм Борэжъ гъэсэпэхьыдабэ афишлыштыгъ. Янэу Къутас Аминэтрэ Долэтхъанрэ илэпылэгъухэу, нэгумыхыгъэхэу, гушлубзыгъэхэу, лэдэбым, локлэ-шлыклэм, пцэрыхъан локхэм афигъасэщтыгъэх.

Мары илъэс хъушт Андырхъое Борэжъ ыпхъоу Даур Аминэт кызытхэмьтыжы. Амешэу кын блэкыгъэ уахътэм итэу гуклэгъу ыкы лъытэныгъэ зыфэпшырэ цыфым укыте-гушылэныр, уфэтхэныр. Даур Аминэт адыгэ бзылъфыгъэ шъыпкъагъ, еджэгъагъ, гъэсэгъагъ. Угу икын ымылэкы-нэу шъабэу, ыбзэ къабзэу, сыдигъуи гупшысэ хэлъэу, губзыгъэу, кыиорэр кызытегушылэрэм, зыщыщыклагъэм еллытыгъэу гушылэжъ цэрыохэмклэ кыгъэшъыпкъэжызызэ, мыгула-хэу, тынчэу гушылэщтыгъэ.

1942 — 1947-рэ илъэсхэм клэлэгъэджэ техникумыр Аминэт кыиухыгъ. Егъэджэн-плуныгъэ локфым илъэс 40 рылэ-жъагъ. Илофшлагъэ осэ ин илагъ, къэралыгъо щытхъуцлэ инхэр кыиуапысэгъэх. Хъакурынэхъаблэ еджаплэм шыригъэджагъэх. Ащ ыуж еджэплэ-интернатыр кызызэлъахым апэу лухъ-гъэ клэлэгъэаджэмэ ащыщыгъ, зыгъэпсэфыгъо-тысыжыгъом оклофэ нэс ащ лутыгъ. Аминэт опсэуфэ ригъэджагъэхэр ренэу кыиуагъагъэх. Мэфэкл мафэ хъумэ телеграммэхэр кыиуагъэххэу бэрэ кыиуагъыгъ. Гъэсэныгъэм илоф хьалэлэу фэлажэу, ицлэфыгъэкли, ишэнкли, илофшлэклэки сыдигъуи зыхэт цыфхэм ящысагъ, алэ итыгъ.

АМИНЭТ лок ышлэныр ригъэжыгъагъэу, пшэшъэжыи ныбжыкыгъэу, Даур Къасимэ шъхъэгъусэ фэхъу. Хэгъэгъу зоохор зыщыклогъэ чы-плабэм афэдэу, къалэу Ленинград икъэухъумэн адыгэ клэлабэ хэлэжъагъ. Ахэм зыклэ ащыщыгъ хъакурынэхъаблэ клэ-

лэу Даур Къасимэ. Ар непэ кыиуагъытыжыи, заом лы-гъэу шызэрехъагъэм, локшлэ-ным гъэхъагъэу шышылгъэхэм апае ренэу игугъу шлуклэ кьоджэдэсмэ ашлы. Къуаджэм иура-мэу Къасимэ зыщыпсэушты-гъэми ащ ыцлэклэ еджагъэх. Ар ибыххэмкли, цыфхэмкли щысэтэхыплэу, зафэу, гулытэ илэу, хэти ишлуагъэ ригъэклэу кыиуагъыгъ. Ежъ ышъхъэ фэгъ-хыгъэу «сшлагъэ» е «сшлагъэ» ылоу кыиуагъыгъэщыштыгъэми, наградэ пчъагъэу зэо лъэхъа-ным кыиуагъэшъошагъэхэм дэгъу дэдэу къаушыхъаты лыгъэ зэрэхэлъыгъэр. Заор аухи, те-клоньгъэр кыиуагъэ, икъоджэ гупсэ кыиуагъэзэжыи, лэнэтлэ зэфэхъафхэр щытхъу хэлъэу ыгъэцэклагъэх. Аминэт шъхъэ-гъусэ Къасимэ зыфэхъум, ащ апэрэ шъузым иеу нэбгырищ илагъ — клэлитурэ зы пшъа-шъэрэ. Аминэт ахэм псынклэу ежъ кыиуагъыгъэхэм фэдэу ны афэхъу, ныбжыи «мыр сэсый, мыр къэслъфыгъэп» ылуагъэп, нэбгырихыр — клэлитурэ пшъэшъитурэ икъу фэдизэу ыплугъэх, ригъэджагъэх, нэбгы-рихыи апшъэрэ шлэныгъэ-гъэ-сэныгъэ аригъэгъотыгъ. Нэбгы-рихыи зэкклэ зын кыиуагъы-фыгъэхэр умышлэнэу, алэ зэкклэ-дзагъэу, яхъари, якъини зэда-гошчызэ къахыгъ. Аминэт гуа-цэ клэрысигъ. Ащ лъэшэу гуклэ-гушхо, шъхъэклэфшхо фырилэу, лэдэбэу дзэеклоштыгъ. Яунагъо шэн-хэбзэ дахэу шызэрэхъэ-щтыгъэм пачэ кьоджэдэсхэм мы унагъом непэ кыиуагъыгъэми лъэшэу лъытэныгъэ фашлы.

АДЫГЭХЭМ ало: «Лъа-псэ зилэм, шъхъапы и!». Андырхъое Къасимэре Аминэтрэ ялыфэгъэхэу Казбеки, Кими, Мери, Къэллэни, Рими, Руслъани шъыпкъэныгъэр къа-бэклэу, цыфыгъэр яшапхъэу, еджагъэхэу, гъэсэгъэхэу хэ-бзэ лок инхэм пэцэныгъэхэр ащызэрэхъэхэу шылагъэх.

Уеджагъэу, угъэсэгъэу щыт-мэ, хабзэм уздыгъагъэрэм локш-лаплэ уклон фаеба? Къасимэре Аминэтрэ яклалэхэр Мыекъуа-пэ шылэнхэ фаеу мэхъух. Ау ащ шылэхэми, ахэм янэ зэ ащыгъупшэу кыиуагъыгъэп. Ежъ Аминэти опсэуфэ, егъашлы «си Мир, си Рим» ылуагъ нахъ, тлур зэгумыхыгъэп.

Аминэт сэ сшъхъэклэ, сызэ-рэкклээгъэаджэм еллытыгъэу, бэшагъэу синэлосагъ. Сыфэ-зэуи бэрэ кыиуагъыгъ. Андыр-хъое Хъусенэ зынахъ лъаплэ цымылэ мамыр шылаклэм ыпсэ

заом щыфитыгъ. Икъоджэ гупсэ, ирайон, ихэгъэгъу янепэрэ мэфэ тынч пачэ зышъхъасыжы-гъэп. Аминэт Хъусенэ ышы-пхъу. Сэ Хъусенэ фэгъэхыгъэ пчыхъэзэхъахъэ е зэлухыгъэ урок къэстын зыхъуклэ, Аминэт кьез-гъэблагъэу, упчлэжыгъэу шлэу кыиуагъыштыгъ. Лъэшэу гуапэ щыхъоу, кыиуагъыгъэ фэмыухэу, губзыгъэу, рэхъатэу, еджагъэу щысхэр зылэпишхэу гъэшлэгъо-ныбэ кыиуагъэщтыгъ. Ратырэ упчлэхэм яджэуап плуныгъэ мэхъанэ ин ахэлъэу кыиуагъы-щтыгъ.

Ау нахъ благъэуи Алахъ-талэм ащ ыужылоу тызэфыхы-гъэ хъуэгъ. Сэ сишъхъэгъу-сэ военкомэу Шэуджэнхъаблэ илъэсыбэрэ лок шылагъ. Хъу-сенэ зыщыклогъыгъэ селоу Дьяково кыиуагъыи хъагъэхэр кыиуагъэхэм, Аминэт иунагъо ша-хъэклэгъэх. Районым илэ-шъхъэтетхэм ягъусэу сэ си-шъхъэгъуси ахэм ахэтыгъ. Кыи-зэклогъым, Аминэт илоклэ-шлы-клэрэ изеклоклэ-гъэпсыклэрэ кыи-фэмылотэкыжыгъэу кыиуагъэ: «Сы-дэу насыпшлэу ащ фэдэ гу-нэгъу, ны, лахыл зилэр! Сы-дэу бзылъфыгъэ хьалэмэ!» Адыгэмэ ало: «Гъунэгъу дэгъур кьошышлэм фэдэ», ащ хэлъ шы. Еджаплэм мафэ горэм сыкыла-гъэу кэбар зэхэсхыгъ Аминэт игъунэгъу унэр ащэжэу. Сыклогъыи унэм исхэм зясэлом, ардэдэм, темыгупшысэжыгъэу зышхэрэм адэжъ пчыхъэм ты-клуи, тязэгъыгъ, къэтщэфы ты-кьэкложыгъ.

Аминэт апэрэ мафэм кыиуа-гъэжыгъэу кыиуагъыгъ: «Сэ си Мирэрэ си Римэрэ уряща-нэу тызэакылыгъоу тыпсэушты. Тэ тызэгъунэгъу кьодыеп, зы щагу локлэ тызэдэс хъуэгъ». Лъэшэу гуапэ сщыхъуи сыгу-шлуагъ. Сиклэлэ нахъыклэрэ ежъ ыкьом ыкьо цыкылоу Рэмэза-нэрэ (Ромэклэ тежэ) зэлэгъу-гъэх, зы класс исыгъэх, зэгосыгъэх. Сиклэлэ Аминэт янэжъ шъыпкъэу ары зэрэшлэштыгъ-гъэр. Мэфэ реным зэдэджэ-щтыгъэх, зэдэджэщтыгъэх, чэчы-ри шъаор кьэнэжыгъэу кыиуагъы-щтыгъ. «Бабуля» гъэшлуабзэу тлумы ралощтыгъ. Мо бзылъфы-гъэ лушым ренэу илореныгъ: «Умышъжъ, сабыи ицлэклэу гъом шлу узилэгъуклэ, егъашлэм

ушыгъупшэщтыгъ». Чэчи, мафи тызэхэтыгъ, сэри бэрэ чэчырэ ыдэжъ сыщылэу хъуэгъ, лыи командировкэ зыкларэм. Унэ-гъуитлэм зегурьлжыгъэ ин тазы-фагу илыгъ. Аминэт уимыгъэ-ушъэбщтыгъэмэ, уигъэблынуэ щытыгъэп.

Ащ пачэ зэкклэ гукъауи, тхъа-гъуи дзэгощыштыгъ, тазыфагу шъэф дэлыгъэп. Егъашлэм сщы-мыгъупшэщтыгъ, сянэ идунай зэхъожым, ар нэмыкл чылэ щыпсэуштыгъ, Аминэт кыакуи, сшъхъэ ыбгъэ телъэу чэщ ре-ным мычъыгъэу кыиуагъыгъэу кыиуагъэсикларысигъэр ары. Ар сыдым ымыуаса! Илъэс ре-ным тхъаур кыиуагъэ, жъамэр зэдэджэу, пчэдыжъ кьэс блин-чыкыр стырэу тиланэ тетэу ты-кыиуагъыгъэзэджыжыщтыгъэр, зыгорэм сыкылагъэмэ, сишъхъэ-гъусэу унагъом исым икклалэм фэдэу фэсакъэу, ыгъашхэу зэ-рэщытыгъэр сыдэуштыгъ пчыгу-пшэнхэ? Осыетым фэдэу игъэ-сэпэтхыдэхэр кыиуагъыштыгъэх. Ежъыри клэлэгъэаджэуи, кыиуагъыгъэ: «Амал илэмэ, ебгъэджэрэ сабыиуагъэ умакъэ лэтыгъэу уадэмыгушыл, зыпкъ итэу, шъэбагъэ пхэлъэу афы-щыт, етланэ сабыиуагъэ плорэр зэхъахышт, ори шлу уалэгъушты, уасэ уилэшт. Ятлонэрэр — хъадагъэм уклэмэ, улушъашъэу, ушхыпцлэу ушымыт, цыфым нахъ лъаплэ шылэпышъ, зыхъа-дагъэм, сыд илэгъуклэми укыи-лэгъушты, ащ фэдэм уигъэда-хэрэп, уегъэпыуты нахъ» зы-филуагъэхэр сэри зэрэслэ-клэу сэгъэцэклэх.

АРЫ, ХЭТРЭ цыфы на-сыпышлэу, дахэу, узын-чъэу шылэнэу пшлэмэ, зыпэ кьэмыштэн шылэп. Ау, шылэ-ныгъэм гукъауи, тхъагъуи зэг-отэу кыиуагъыгъы. мы члым кыиуагъыгъэр текыжыгъэу ха-бзэ. Аминэт икклэ нахъыжыгъэу Казбек ишъхъэгъусэу, хэку сы-мэдэжышым зидэхэ шылуагъэ врач лэзэу Даур Сусанэ Тыркубий ыпхъур инысэ нахъыжыгъы, иду-най ыхъожыи ыгъэтыллыгъ, ащ лъэшэу ригъэпшыштыгъ. Ащ ыуж икклэ гурытэу Кимэ идунай ыхъожыгъ. Ахэр зэкклэ уныбжыи хэклотагъэу кыиуагъыштыгъэрэм, гупшысалэ охъу. Бэ темышлэу ибыхмэ анахъыклэри, «аныхъы-клэр анахъ клас» алоба, Рус-лъанэ игъонэмыс хъуэгъ. Ным илэпыгъэ ежъ ыпэ хъуныр лъэ-шэу щэчыгъуае, Тхъэм ащ пэ-чыжыгъ уешл. Ахэм аууж хэп-шыкыгъэу Аминэт ипсауныгъэ кыиуагъыгъ. Тхъаусыгъэх, гыи зы-хъуклэ мырэуштыгъ ылоу зэхэ-хыштыгъэ: «А си Алахъ, сянэ, сянэ, сшыпхъу закъуи, сянэ кыиуагъыгъэ шыхэри зоохом хэклотагъэх, яхъадэхэри дгъэ-тыллыжыгъэхэп, ахэри гу-кьэзошхо, ау зэкклэми анахъ лъэш хъурэр лыфыгъэр ары». Джауштыгъ Аминэт ипсауныгъэ нахъ кыиуагъыштыгъэм, икклалэхэм адэжъ ащэжыгъ. Илъэс зау-лэрэ Мыекъуапэ шылагъ. Ау гу-кьэу лъэшыр фэщэчыгъэп, иду-най ыхъожыгъ.

Цыфым шлу фишлэным кыи-фэхъуэгъэм фэдэу Аминэт сыди-гъуи шылагъ. Акъыл, гупшысэ зэбгъотылэн бзылъфыгъэ лу-шыгъ, клэлэгъэаджэ иныгъ. Игу-клэгъурэ ишлулэгъурэ гъунэ ялагъэп. Егъэджэн-плуныгъэр зы-фэдэ шъыпкъэр ащ кыиуагъы-гъэлуагъ. Егъашлэм шлуклэ сыгу илышты. Псаум фэдэу сигъу-сэшт. Хэтрэ цыфы цлэу фаусы-рэм мэхъанэ ил. Аминэтым кыи-кыиуагъ — шъыпкъагъэ зыхэлъ. Андырхъуае-Даур Аминэт шлэ-фэ ишылэныгъэклэ ар кыиуагъы-хъатыгъ.

ДАУР АМИНЭТ игъашлэклэ лъэуж дахэ кыиуагъэнагъ. Даур зэшъхъэгъусэхэу Къаси-мэрэ Аминэтрэ ацлэ дэгъуклэ рарагъалоу шылэх илэпыгъыпцлэу Мыекъуапэ дэххэм. Акъо на-хъыжыгъэу Казбек адыгэ хэкур апэу республикэ зэхъум Пре-зидентэу тилэгъэ Джарымэ Ас-лъан илэпылэгъоу щытыгъ, рес-публикэм игъэпсын илахъ хи-шыхъагъ, джы ыныбжы еллы-тыгъэу зегъэпсэфы. Мирэ осэ-шхо зыфашыгъэ врачэу кьэлэ бзылъфыгъэ консультацием лок шылагъ, джы пенсием шыл. Къэллэни Шэуджэн район ком-сомолом иапэрэ секретарэу регажэушъ, лэнэтлэ иныбэ илэ мэхъу, джы непэ Хансэзм ли-цеу дэтым идиректор игуа-дзэу лок ешлэ. Илофшлагъэ хэ-гъэгъум осэшхо фишылэ, бэмы-шлэу Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм бгъэхалхъэу «Закон. Пшъэ-рылэ. Цыфыгъ.» зыфилорэ ме-далыр кыиуагъышъошагъ. Ыпхъу нахъыклэу Клуай Римэ Мые-къуапэ ипедприниматель цлэ-рыломэ ащышъ, Шэуджэнхъа-блэ ицлэф гъэшлуагъ. Зыщы-гушлуклэу ыплугъэ пхъорэлф цыкылоу Хъуагъ Аминэт Шума-фэ ыпхъур непэ АР-м гъэсэ-ныгъэмэрэ шлэныгъэмрэклэ ими-нистр. Ахэм зэкклэ кьагъэ-лъагъо унэгъо зегурьлом, пы-тэм, дэгъум хэгъэгъумклэ мэхъанэшхо зэрилэр.

АМИНЭТ ыгукыи ышъоклы цыф дэхэагъ. Дунаим те-тыфэ шлур зыфилэжыжыгъ. Пчэдыжыгъэр пчэр лухъу унэм сыкыиуагъэ апэу сызлуплэ-щтыгъэр Аминэт ары, джы лэ-нэтлэ дэдэу сыхъу. Члэгъэ-шхо сфэхъугъ гъунэгъу гупсэр. Бэрэ сыгу кьэкыжы мафэ кьэс локшлэ сыкыиуагъыи зы-хъуклэ икьэблэчъэклэ сыкыи-зэрэдэхъахыштыгъэр, кыиуа-жэу шысыштыгъ. Силофшлэу мафэ зэрэклэуагъэр кыиуагъыгъэ зыхъуклэ шиз хахъоштыгъ, бэ ынэ кыиуагъыгъыштыгъэр, егъашлэм плуныгъэ-гъэсэныгъэу локшхор шылагъ. Аминэт зы адыгэ бзылъфыгъэ лушэу, зэ фэзыгъэм ыгу кыиуагъ, хапклэу, бзылъфыгъэ хьалэмэт дэдагъ. Илъэплагъэ илъэпкъ, цыфхэр, клэлэгъэаджэу шлэныгъэу гъо-гум тыришагъэх; иунагъо, ибых-хэм апишлын шылагъэп — хэти фэшыпкъагъ. Аминэт тиуна-гъоклэ — тиини, тилыкыиуагъ ты-гум кьарынагъ. Зыщыпсэуагъэу къуаджэу Хъакурынэхъаблэ, зэкклэ районми, хэкуми, рес-публикэми клэлэгъэаджэу иным ыцлэу зызэлъашлэщтыгъ, шалы-тэщтыгъ ыкы ащыгъупшэрэп. Шлушлагъэр ныбжыгъэрэу кьэ-нэба!

ХЪАМЫРЗЭКЪО (ПАНОВА)

Ане Исмахылэ ыпхъур. Хъакурынэхъаблэ гурыт еджаплэм адыгабзэмклэ икклээгъэаджэ.

Мин 50 зырыз

Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм ЮфшлэнымкIэ ыкIи социальнэ хэхьоныгъэмкIэ иминистрэу А. Тубеевым къызэриуагъэмкIэ, къызэдэхугъэ сабыищыми сомэ мин 50 зырыз къаратышт. Статистикэм къызэригъэлыгъорэмкIэ, илээс къэс республикэм щыпсэурэ унэгъуитIу-щымэ зэкъэхьыу сабийхэр къафэхьух. Гуцылэм пае, икIыгъэ 2012-рэ илээсым ащ фэдэхэр унэгъуищ хьуштыгъэх. Джы тызыхэт илээсыр къызыхьагъэм къыщегъэжьагъэу зэкъэхьыу нэбгырищ къызэхьуагъэр зы унагъо.

Сабый къызфэхьурэ бзылфыгъэхэм хабзэм ахьцэ Iэпылэгъоу къаритырэ зыфэдиизыр гъэнэфагъэхэу щыт. Ащ нэмыкIэу, Къэбэртэе-Бэлыкъар Республикэм щыпсэурэ бзылфыгъэхэу сабыищ е нахьыбэ зэкъэхьыу къызфэхьухэрэм, джыри ахьцэ тедзэ къафашынэу тыраубытагъ. Законэу «Унагъор, сабыигъор ыкIи ны-тыхэр къэхьымэгъэнхэр» зыфилорэм фашыгъэ зэхьокIыныгъэм ар къеушыхьаты.

Республикэм ипашэу Къанэкъо Арсен зэкъэхьыу сабыищ къызфэхьурэ унагъохэм къулыкIу зэфэшхьафхэм аналэ атырагъэтынэу ыкIи Iэпылэгъу афэхьухэзэ ашынэу унашэу зишлыгъагъэр бэшлагъэп. Мыгъэ унагъоу сабыищ къызэрихьухьагъэм ежыр икIэщаклоу апэрэу ахьцэ Iэпылэгъур нагъэсыгъ, сомэ мини 150-рэ А. Къанэкъом имылыкIу къыхихи, аритыгъ.

КЪЭРЭЩЭ-ЩЭРДЖЭС РЕСПУБЛИКЭМ

Академием бассейн фашышт

Апшэрэ еджэпIэ 500-у зистудентхэм апае бассейнхэр ашлыштхэм къалэу Черкесскэ дэт Темыр-Кавказ гуманитарнэ-технологическэ академиер къахьагъ. Ащ къызэлыубытырэ шьолпырым зыщесынхэ бассейн шагъэпсышт. Ащ фэдэ амал къэзытыгъэр партией «Единая Россия» зыфилорэм ыштэгъэ проектэу «Апшэрэ еджапIэхэм апае бассейн 500»-кIэ зеджагъэхэр ары.

Къэрэщэ-Щэрджэс Республикэм и Пашэ ипресс-къулыкIу къызэриорэмкIэ, бассейным метрэ 25-рэ икIыхьагъэшт, ишомбгъогъэщтыр метрэ 11. Ащ игъэп-

сын къэ-клошт илээ-сым иеджэгъу илээс къэсыфэкIэ аухынэу ыкIи атынэу мэгугъэх. Бассейным ишын технологиякIэхэм къа-тырэ амалхэр шагъэфедэштых, ащ нэмыкIэу цыфхэм ящыкIэгъэшт инфраструктурэ зетегъэпсыхьагъи комплексым илэшт. ПсылгыпIэм ишын сомэ миллиони 150-рэ пэуагъэхьашт. Мылкур федеральнэ гулчэм, республикэм ыкIи ежь академием яфондхэм къахьагъэкIышт.

«Тхьэм иджэгуальэхэр»

Мыжьом хэшлыкIыгъэ зэхэчыхьагъэ хьураехэр чышхьашьом ичIыпIэ зэфэшхьафхэм уапэ къащэфэх. Нахьыбэу ахэр США-м, Новэ Зеландием, Румынием, Казахстан, Бразилием, Урысыем ащылэх.

Краеведхэу, Котляров зэшхьагъэу сэхэу Викторрэ Мариерэ ащ фэдэ мы-

дэчырэр шоркъы зэпыт. Арэуштэу щытми, тыгъэр зыдэмыпсэрэ джа тIуакIэхэр ары мыжьо хьураехэр бэу зыдэлхэр.

Котляровхэм къызэриорэмкIэ, мыжьохэр зэфэдиизхэп. Ос IэшкIэшхом фэдиизым къыщегъэжьагъэу метрищ-плIы ыкIи нахьыбэ яинагъ. Геологхэр «конкрециикIэ» ахэм яджэх. Цыфэу зылэгъугъэхэу, къызэхэлыкIыгъэхэр зымышIэхэрэм «Тхьэм иджэгуальэхэу» ало. Наукэм къызэриорэмкIэ, ахэр минерал

зэхэчыхьагъэх. Мыжьураехэу, Iуклыхьэхэу, нахь тIуакIэхэу, зэпыщыгъэхэу мэхьух.

НахьыбэмкIэ ахэм аклоцI мыжьо пытэхэр арылтых. Минерал зэфэшхьафхэр охьтабэм къыклоцI тыришыхьэхэзэ мыжьохэр ины мэхьух. Ахэр цыф инхэм (иныжхэм) яджэгольагъэхэу зылохэрэри щылэх. Мыжьо хьураехэм аклоцI чыг къутамэм щыц е псэушхьэ цыкIу кыкIэуи мэхьух.

Мыжьо чыгъэ хьураехэр тIуакIэм псэу дэчырэми, ыбгъухэми аIултых, ау ахэр чышхьашьом къыдэпхьыешьунхэу щытэп. Къушхьэ тIуакIэхэм гъогу якIуапIэрэп, вертолетыр мээ лужьу зэхэлыкIыхьагъэм пхырыкIышьуштэп, ежхэми тонн пчъагъэхэр яонтэгъугъэх.

Мыжьо хьураехэр щыплээгъунэу республикэм чыпIабэ ил.

Тхыгъэжхэм адыгэхэр къазэрахафэхэрэр

1824-рэ илээс, мэлылфэгъу. Францием ипачыхьэ иллыкIоу Тифлис щылэ Шевалье Гамбэ илээлукIэ адыгэ мамлюкэу Хьозэт Алы (1778-рэ илээсым къэхьугъ) Наполеон Бонапарт ищылэныгъэ къэзыухьумэрэ зэолI пхьашэу илээс 12-рэ кIыгъугъэу Пшызэ Iушэу зылэ ил пашэхэм агъэунафыгъагъ.

Ащ нэмыкIэу черкесэу Рэгъыстан щылагъ, ащ иобраз М.Е. Салтыков-Щедриным итхылэу «Пошехонская старина» зыфилорэм къышигъэлэгъуагъ. Шы фыжьым тесэу Наполеон чэпыюгъум и 12-м (1812-рэ илээс) Кремлыр къыбгынэжы зэхьум ащ ыуж итыгъэр Рэгъыстан. Француз маршалхэр ахэм къа-кIэлъыкIоштыгъэх. Рэгъыстан нэмыкIэу ипсауныгъэ къыухьумэу Наполеон черкес илагъ, ар 1805-рэ илээсым, Чехословакием, Аустерлицэ заом щыфэхьыгъагъ.

ГАКК (Р. Къуаджэм итхыгъэ щыщ).

1825-рэ илээс, бэдзэогъу. Мыекъуапэ пэмычыжэу (Тульскэм илэгъо-чыгъом ит псыхьоу Мыекъо дэжэ) пшэу Ф.А. Бекович-Черкасскэр зипэцэ Херсонскэ полкымрэ абдзаххэмрэ щызэзэуагъэх. Абдзаххэм ягубгъо шлагъэхэр зэрамыгъэ-кIодыштхэм пае ыпэкIи полкым абдзаххэр тебанэхэу къызэрэхэлыкIыгъэр макIэп. Абдзаххэм джы къатекIуагъэх, Бекович-Черкасскэм лIыгъэу зрихьагъэм фэш шыихьэу Георгий иорденэу яплэнэрэ степень зилэр къыфагъэшшоагъ. Къалэу Мыекъуапэ ыцIэ тхыгъэхэм апэрэу джарэуштэу ащыгъэфедэгъэ хьугъэ.

Сборник сведений о Георгиевских кавалериях и боевых знаках отличий кавказских войск.

1825-рэ илээс. Журналэу «Отечественные записки» зыфилорэр къыдзэыгъэкIырэ

П.П. Свиныным адыгэ псэупIэу Аджи-аул (къэбэртэе къуадж) Бирам мафэр зэрэщыхагъэунафыкIырэр къышетыхьэ. МэфэкIыр чэфэу кIуагъэ, цыфхэр къэшъуагъэх, бардэу СултIан-Къырымчэрые оредхэр къылуагъэх, шыгъачьэм еплъыгъэх, шхончонымкIэ зэнэкъокIугъэх ыкIи шыхэм атесхэу джэгугъэх.

Е.И. Яковкина. Лермонтовские места. Пятигорск.

1825-рэ илээс. Джырэ уахьтэм псэупIэу Тульскэр зыдэщысым дэжэ урыс пытапIэ цагъэпсыгъ.

Кубанский сборник, т. 17.

1825-рэ илээс, шэклогъу маз. Декабристхэм ахэхьащт А.И. Якубовичым итхыгъэу «Отрывки о Кавказе. Из походных записок» зыфилорэм щетхы: «Абдзахэр шхьафит, нэмыкI горэм ыгъэлорышлэным еуцуапIэрэп; тхьамыкI, ау лIыгъэ закI. ТхьамыкIэ щылакIэр, Iашэр, гъунэ зимыIэ шхьафитыныгъэу цIэрыIо зэрэхьуштым шулэгъоу афырилэр — джары ащ ыкIо къыфигъэнэ-нэу илэр, джары ныбжьыкIэм ишхьафитыныгъэ икIежьапIэр».

«Северная пчелка».

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр ШЪАУКЪО Аслъангуаш.

ГАНДБОЛ. СУПЕРЛИГЭР

«АтекIу, тыгъэгушIу, «Адыифыр»!

Мыекьопэ гандбол бзылфыгъэ командэу «Адыифыр» 2013 — 2014-рэ ильэс ешIэгъоу Урысыем щыкIоштIым хэлэжьэшт. Тиспортсменкэхэр тыгъуасэ «Кубань» Краснодар дешIагъэх. Тикъалэ щыкIогъэ зэлукIэгъур амыублэзэ «Адыифым» итренер шъхьалэу Владимир Черкашным, тренерхэу Светлана Выдриной, Ольга Рюхиной, Галина Мельниковой, врачэу Петр Кондратенком, тиспортсменкэхэм гушыIэгъу тафэхуыгъ.

Симонович, Анастасия Черномуровым, Милица Грбавчевиц, Ольга Исаченком, Ирина Малхозовым, Мария Мартыненком, нэмыкIхэм гушыIэгъу тафэхуыгъ. Джэнчэтэ Султан фэгъэхьыгъэ шIэжэ турнирэу Мыекьуапэ щыкIуагъэм ахэр хэлэжьагъэх, яухъазырыныгъэ хагъэхуагъэу алытэ.

— Гандболыр зикIасэхэу кыт-

лыпIлэхэрэр дгъэгушIохэ тшIоигъу, — кытылуагъ «Адыифым» икапитанэу Мария Мартыненком. — ТиешIэгъухэм яплъынхэу кетэгъэблагъэх.

«Адыифым» ильэс зэнэкъокъум гъэхьагъэ щышIынэу, бэрэ тигъэгушIонэу фэтэлэ.

Сурэтым итыр: **Мыекьопэ гандбол командэу «Адыифыр».**

СпортмкIэ дунэе класс зилэ мастерэу Владимир Черкашным кызырэтIуагъэу, «Адыифыр» я 6 — 7-рэ чыплэхэм афэбэнэшт. Ауж кызыретынэштIым фэшI тикомандэ цыхъэ фэшIы хуышт. Спортсменкэ цIэрыло «Адыифым» кырагъэблэгъагъэп. КIэу аштагъэхэр ныбжьыкIэх, Анастасия Черномуровар «Кубань» кыыхэкIыжьыгъэти, тикомандэ аштагъ. Эльвира Житловой Мыекьуапэ кыгъэзэжьыгъ.

«Адыифым» хэтхэр

Къэлэпчъэлутхэр:

1. Кожубекова Светлана
12. Тормозова Наталья

ЕшIаклохэр

7. Васильева Марина
8. Игнатченко Анна
9. Житлова Эльвира
10. Симонович Иванка
11. Еремченко Наталья
17. Черномурова Анастасия
20. Леминова Полина
21. Головки Анна
23. Уджыху Зарем
26. Грбавчевиц Милица
27. Ходыкина Екатерина
31. Куцевалова Юлия
36. Аникина Мария
55. Малхозова Ирина
77. Исаченко Ольга
78. Мартыненко Марина
88. Деряво Полина

Анна Игнатченком, Иванка

ФУТБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Апэ итхэр лъэкIуатэх

Урысые Федерацием футболмкIэ изэнэкъокъу хэлэжьэрэ командэхэу Премьер-лигэм хэтхэм яяблэнэрэ ешIэгъухэр зэраухыгъэхэм анахъэу къахэдгъэщырэр апэ итхэм чIэнагъэу ашIырэр зэрэмакIэр ары. Томскэ, Махачкала, Грознем якомандэхэр ауж кьенэхэми, гугъэ ямыIэу тлътIэрэп.

ЕШIЭГЪУХЭР

ЦСКА — «Амкар» — 2:1. Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзэгъэхэр: Думбия — 23, Муса — 77, ЦСКА. Пеев — 11, «Амкар». **«Краснодар» — «Волга» — 3:0.** До — 11,32, Жоао, 44, «Краснодар». **«Крылья Советов» — «Кубань» — 0:0.** **«Спартак» — «Томь» — 2:1.**

Мовсесян — 45, Яковлев — 76, «Спартак». Рыков — 7, «Томь». **«Динамо» — «Ростов» — 1:1.** Кокорин — 47, «Динамо». Милич — 7, «Ростов». **«Терек» — «Анжи» — 1:1.** Алмейда — 87 (пенальтиклэ), «Терек». Эвертон — 32, «Анжи». **«Урал» — «Рубин» — 0:3.** Рондон — 17,55,75, «Рубин». **«Зенит» — «Локомотив» — 2:1.**

Широков — 43 (пенальтиклэ), Зырянов — 86, «Зенит». Буссуфа — 70 (пенальтиклэ), «Локомотив».

ЧЫПIЭХЭР ЗЭТЭГЪАПШЭХ

1. ЦСКА — 17
2. «Спартак» — 14
3. «Зенит» — 14
4. «Ростов» — 14
5. «Локомотив» — 13

6. «Краснодар» — 11
7. «Рубин» — 11
8. «Кубань» — 10
9. «Динамо» — 10
10. «Амкар» — 9
11. «Волга» — 7
12. «Кр. Советов» — 7
13. «Урал» — 5
14. «Терек» — 3
15. «Анжи» — 3
16. «Томь» — 0.

СЫДИГЪО ЗЭУКIЭШТЫХ?

14.09 **ЦСКА — «Ростов»**
«Волга» — «Спартак»
«Зенит» — «Терек»
15.09 **«Амкар» — «Рубин»**
«Краснодар» — «Кр. Советов»
«Локомотив» — «Кубань»
«Томь» — «Анжи»

16.09

«Урал» — «Динамо».

АНАХЪЫБЭ ЗЭПЛЫХЭРЭР

Командэхэр якъалэхэм ащешIэхэ зыхъукIэ футболым пыщагъэхэр анахъыбэу зыщяплъыхэрэр тшIогъэшIэгъон. «Анжи» ауж кьинэрэмэ ахэтми, зэлукIэгъу пэпчъ, гурытымкIэ къэплъытэмэ, Махачкала щеплърэр нэбгырэ 21266-рэ, «Кубань» икъалэ щеплърэр 20969-рэ, «Урал» — 20604-рэ, «Зенит» — 19559-рэ. Ауж кьинэхэрэр: «Томь» — 7233-рэ, ЦСКА — 8333-рэ, «Волга» — 9700-рэ.

«Спартак» нэмыкI къалэ щешIэ зыхъукIэ нэбгырэ 21894-рэ еплъы, ЦСКА — 18702-рэ, «Локомотив» — 18885-рэ. «Терек» Грознем щемышIэ зыхъукIэ стадионым щеплърэр 6831-рэ нылэп, «Урал» — 8318-рэ, «Анжи» — 16644-рэ.

Мы мафэхэм Урысыем ихэшыпыкIыгъэ командэ Люксембург ыкIи Израиль адешIэшт.

ФУТБОЛ. АР-м ИЗЭНЭКЪОКЪУ

«Адыгэкъал» — «Урожай»

Адыгэ Республикэм футболмкIэ изэнэкъокъу шIэхэу аухышт. ФиналныкIом хэхъэгъэ командэхэр шышъхъэлум и 31-м зэдешIагъэх.

«Адыгэкъал» Адыгэкъал — «Кошхъабл» — Кошхъабл — 2:0.

Мыекьопэ стадионэу «Юностым» щызэдешIагъэх.

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзэгъэхэр: Гъэмидэ Мурат, Къэзэнэ Мурат — «Адыгэкъал».

Зэнэкъокъу зэфэшъхьафхэм командэхэр ахэлажьэх, ешIаклохэр футболым хэгъозагъэх. Кошхъаблхэр нахыбэрэ апэкIэ илпыттыгъэх, метрэ зауэлкIэ зыпэчыжьэхэ къэлапчъэм зэп зэрэдэуагъэхэр. Адыгэкъалэ ифутболистхэм теклоныгъэр кызырэдэхыгъэм фэшI янасып кыыхыгъэу плытэ хуышт. Ащ даклоу, ШъхъащэкIо Кимэ ухъумаклохэр ыгъэдалохэзэ, щысэ тепхынэу гупчэм зэрэщешIагъэр кыхэтэгъэщы.

Адыгэкъалэ икомандэ икъэлапчъэ кызыретиухъумэщтым нахыбэрэ пылгыгъэми, ошIэ-дэмышIэу ыпэкIэ илпызэ, теклоныгъэр

кыдихыгъ. Апэрэ такыкIэ 45-м ыгузэгухэм адэжэ Гъэмидэ Муратэ сэмэгубгъум щылэу ухъумаком Iэклэки, къэлапчъэм зыдэом, хъагъэм Iэгуаор ифагъ — 1:0. Кошхъаблхэм пчъагъэр зэфэдиз ашIыштэу кыттыхъузэ, ухъумаклохэр зэгурымылохэу Iэгуаор якъэлэпчъэлут тэрэзэу фадзыжьыгъэп. Къэзэнэ Муратэ арыгъэфеди, Iэгуаом лпычъагъ. Къэлэпчъэлутым изакъоу екIуи, ебэнызэ, хъагъэм икIогъупэ Iэгуаор къуидзэгъ.

Кошхъаблхэм тафэраз. Пчъагъэр 0:2-у ашIуахымыи, зэлукIэгъур аухыфэ апэкIэ илпыгъэх, къэлэпчъэ нэклым Iэгуаор да-

мыгъэфэжьэу уахътэ кыыхэкIыгъэми, ягуетыныгъэкIэ зыкытагъэштагъ. Командэм итренерэу Юсуп Руслъан кызырэтIуагъэу, теклоныгъэр кыдэпхыным фэшI къэлапчъэм Iэгуаор дэбдзэн фае. Адыгэкъалэ футболмкIэ ифедерацие ипашъэ Уджыху Байзэт, къалэм икомандэ итренерэу Тхьаркъохъо Тимур, футболистхэу гушыIэгъу тызыфэхуыгъэхэм финалым ешIэклэ дэгъу кыщагъэлэгъоштэу тагъэгугъагъ.

«Урожай» Тульскэр — «Инэм» Инэм — 6:1.

Тульскэм щызэлукIагъэх

Къэлапчъэм Iэгуаор дэзыдзэгъэхэр: Мэзылэ Арсен — тIогъогъо, Роман Анохин — тIогъогъо, Алексей Скоков, Алексей Мандрик — «Урожай». Алексей Цимбалист — «Инэм».

«Урожай» итренерхэу Зе-

клогъу Муратэ, Александр Матусьян, Алексей Филипповым футболистхэр ешIэгъум дэгъоу фагъэхъазырыгъэх. Апэрэ такыкIэ 45-р зауухым пчъагъэр 2:0-у щытыгъ. М. Зеклогъум футболист зауэлэ зэблихъуи, ятлонэрэ такыкIэ 45-м кыклоцI «Урожай» гъогъоуи 4 хъагъэм Iэгуаор дидзэгъ. Инэм щыщ ешIаклохэр егугъугъэх, А. Цимбалист, А. Хьатитэр, нэмыкIхэри бэрэ апэкIэ илпыттыгъэх, ау бысымхэм яухъумаклохэм ашIокIынхэр къяхылыпэкIыштыгъ.

Финалым щызэлукIэштхэр: «Урожай» — «Адыгэкъал», ящэнэрэ чыплэм фэбэнэштхэр: «Кошхъабл» — «Инэм».

— Адыгэ Республикэм имэфэкI мафэхэм яхъулэу командэхэр Мыекьуапэ щызэдешIэштхы, — кытылуагъ Адыгеим футболмкIэ ифедерацие итхъаматэу Николай Походенком.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбий.

Зэхъышагъэр ыкIи кыдэзыгъэкIырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкIэ ЮфхэмкIэ, Iэклъыб кьэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкьэгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьалэр

ДЭРБЭ ТИМУР

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр МЭШЛЭКЪО Саид

Редактор шъхьалэм игуадзэр — пшъэдэкIыж зыхырэ секретарыр ХЪУРМЭ Хъусен

Редакциер зыдэшыIэр: 385000, кь. Мыекьуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр: приемнэр: 52-16-79, редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44, редактор гуадзэр-пшъэдэкIыж зыхырэ секретарыр: 52-16-77.

E-mail: adyvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын ЮфхэмкIэ, телерадиоокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъы-Iэсыклэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэлорышIанI, зэраушыхъа-тыгъэ номеры ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекьуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр

4000

Индексхэр

52161

52162

Зак. 3035

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00